Przesyłka opłacona ryczałtem.

Nr. 31 (37) Vilnius, šestadienis, 1929 m. liepos mėn. 27 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. Užsienyje metams 1 doleris. Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Sodžiaus šviesuoliai.

Sodžiaus inteligentija arba šviesuoliai Vilniaus krašte susideda iš pradžios mokyklų mokytojų ir kunigų. Šiaip jau kitos profesijos yra beveik svetimųjų rankose. Todel apie kitų profesijų šviesuolius mūsų sodžiuje dar ir netenka kalbėti. Dabar mūsų sodžius dažniausia pageidauja savo mokykloms mokytojų. Stinga taip pat mūsų sodžiui jaunų ir veiklių lietuvių kunigų. Šiaip jau prasišvietusio ir tautiškai susipratusio jaunimo visur nestinga. Nelaimė, kad nėra sodžiuje vadų. Jaunimas norėtų parodyti savo veiklumą. Gerai, kur vietos mokytojas yra sumanus ir energijos pilnas. Jis pagauna žmonių ūpą ir gražiais sumanymais paragina visus prie darbo: steigia knygynėlius, ruošia vakarėlius, paskaitas, vakarinius kursus ir t.t. Vienur kitur tautiškai susipratęs jaunimas pats susiorganizuoja tėvynės darbui ir drąsiau laukia rytojaus.

Laikraščių korespondencijose ir šiaip jau gaunama skundų del mokytojų neveiklumo. Dažniausia pradžios mokytojams prikišama du dalyku: 1) kad draugauja su svetimtaučiais ir 2) kad savo sodžiuje nieko neveikia ir šalinasi nuo jaunimo.

Iš savo pusės mokytojai taip teisinasi: dirbame tokiose sąlygose, kad su vietos valdininkais reikia susitikti ir net bent kiek bendrauti. Kitaip, kaip parodė 1928 metų eilės mokytojų nepatvirtinimų Gardino apskrity, mokytojai lieka nuo viešojo darbo mokyklose atstatomi. Mokytojo pirmoji pareiga yra — darbas mokykloje. Tas darbas daug kur verčia mokytojus susitikti su vietos „ponais" ir su jais politikuoti. To dažnai mūsų sodžiaus jaunimas, ypač moksleiviai, nesupranta, piktinasi ir į laikraščius rašinėja korespondencijas, kurios kai kada mokytojus ir užgauna.

Žinoma, pasitaiko ir tarp mokytojų, kad su svetimtaučiais toli nužengia: su jais sėbraudami darosi panašūs į juos, nutolsta nuo vietos žmonių ir net su svetimaisiais sudaro šeimyninius ryšius. Toksai mokytojas yra lietuviams ir lietuvybei žuvęs. Jis kad ir pasilieka vietoje, bet jau veiklumo neparodo. Žmonės juo nepasitiki. Tai turime atvirai pripažinti.

Del antro mokytojams priekaišto, kad už mokyklos sienų neparodo savo veiklumo ir net šalinasi nuo jaunimo, tenka išgirsti, jog daugelyje sodžių jaunimas labai daug turi storžieviškumo, visai net nemano šviestis, tik vakaruškas daro ir dar pyksta, jei mokytojai, ypač mokytojos, jose nedalyvauja ir nuo tokio jaunimo šalinasi. Beto vietomis sodžiaus jaunimas, ypač kur susiorganizavęs į šv. Kazimiero d-jos skyrius, reikalauja, kad mokytojai jų darbą dirbtų ir į tai žiūri, kaipo į tiesioginę mokytojo pareigą. Šv. Kazimiero d-jos skyriai ruošia vakarėlius, o mokytojai anot jų privalo visa padaryti, net vakarėlio išlaidas kai kada padengti ir už tai dažnai niekas ačiū nepasako, o dar koks korespondentas, kad jį prie stalo žemiau už viršaitį pasodino, išdrožia tokią korespondenciją, kad visą mokytojo triūsą išniekina. O spausdintas žodis sodžiuje veikia. Mokytojas susilaukia daugelio nemalonumų ir jo sunkus darbas sodžiuje kai kada stačiai apkarsta.

Štai kame dažnai glūdi mokytojų neveiklumo priežastis. Mūsų visuomenėje stinga dar ir to supratimo, kad ne visi šviesuoliai visiems darbams tinka. Gali būti mokytojas mokyklai labai geras, bet visuomenės veikimui visai netikti. Nejaugi „Rytas" tokį mokytoją šalins arba kels į kitą vietą, kad šv. Kazdr-jos skyriui ar kitai kuriai sodžiaus organizacijai mokytojas netinka. Tuotarp, mūsų žiniomis, „Rytas" susilaukia reikalavimų net su pagrąsinimais perkelti mokytojus iš jų sodžiaus kur kitur tik todel, kad už mokyklos sienų mokytojai nevadovauja sodiečių gyvenime.

Tokie sodžiaus balsai gal bus neišklausyti, vis delto mokytojams reikėtų gyviau dalyvauti sodžiaus gyvenime ir dažnai reikia mokėti paveikti į jaunimo storžieviškumą, kad storžieviškumas kas kart lietuvių sodžiuje mažėtų ir nyktų. Gyvenimo kartumėliai uolaus tautos darbininko teneatbaido nuo darbo.

Pažymėjau dar pradžioje, kad mūsų sodžiui stinga jaunų veiklių kunigų. Tiesa, mūsų bažnyčiose tautiniai nesusipratimai lyg ir aprimo. Rodunė, Adutiškis, Gervėčiai, Dūkštas, tai lyg apgesę ugnekalniai nuolat rūksta ir visada čia galimi išsiveržimai, bet kitose vietose tuo tarpu ramu. Tik čia štai kas darosi. Jauni vi-sos vyskupijos lėšomis laikomi lenkai kunigai-instruktoriai organizuoja lenkų jaunimą, daromos iškilmės, renkami adresai — eina šioks toks veikimas ir vis lenkų naudon. Apie mūsų gi jaunesniuosius lietuvius kunigus nieko nesigirdi. Jų yra nedaug ir žymi dalis dirba ne tarp savųjų guduose. Bet tai nepateisina jų tylėjimo. O lietuvių tarpe sodžiuje pradeda atsirasti tikrų bolševikų. Lietuvių jaunimo širdies nepagaus lenkas kunigas, kad ir puikiausiai mokėtų lietuviškai susikalbėti. Senesniems kunigams daug sunkiau yra prie jaunimo prieiti. Kas kita jaunesnieji lietuviai kunigai. Jiems jau daug lengviau prieiti prie jaunimo, daug lengviau jis apsaugoti nuo bolševikėjimo ir kitų mūsų jaunimo gresiančių pavojų.

Todel šioje vietoje į jaunesniuosius lietuvius kunigus reikia šukterti nemažiau kaip į mokytojus: visi į darbą, krusterkime!

Žaibutis.

Iš administracijos.

I.

Pranešame mūsų skaitytojams, kad mainant adresą, reikia paduoti senas ir naujas adresas, nes del to dažnai administracijai sunku susigaudyti, kadangi pasitaiko ir daugiau tokių adresų.

Adresus reikia mainyti bent savaite prieš mėnesio pirmą dieną, nes po pirmo pakeisti adresas labai nepatogu.

II.

Dar kartą primename G. G. prenumeratoriams ir skaitytojams, kad šiuo mėnesiu baigiasi pirmas pusmetis. Prenumeratoriai, iki šiol neatsilyginę, prašomi paskubėti, kad nereikėtų sulaikyti laikraščio siuntinėjimo.

Iki rugpiūčio mėn. 1 dienos prašome paskubėti atsilyginti ar bent pranešti, nes visiškai neatsiliepusiems, nuo rugpiūčio 1 d. „Vilniaus Rytojaus" siuntinėjimas bus sulaikytas.

ADMINISTRACIJA.

Lietuvių mokyklos Vilniaus krašte kitiems metams.

Gautomis žiniomis, Vilniaus „Rytas" kitiems metams turi jau Vilniaus apskrity 1 gimnaziją ir 17 pradžios mokyklų su 10 patvirtintų mokytojų, Breslavės apskrity 3 mokyklas su 1 mokytoju, Švenčionių apskrity 2 mokyklas su 3 mokyt., Ašmenos apskrity 2 mokyklas su 2 mokytojais, Lydos apskrity 7 mokyklos su 6 mokytojais. Gardino ir Suvalkų apskrityse yra 22 mokyklos, bet mokytojai kasmet iš naujo tvirtinami. Visi jie kaip ir dauguma tanų apskričių mokyklų ir mokytojų yra laukimo stadijoje. Uždarytosios 1927 m. mokyklos neatidaromos ir jų vieton neleidžiama tose vietose steigti naujų mokyklų. Mokytojų seminarijos klausimas dar susirašinėjimo stadijoje ir nėra baigtas. „Rytas" laikosi tos nuomonės, kad Mokytojų Seminarija nebuvo likviduota, tik negali pradėti su mokiniais darbo, kol bus vyriausybės leista.

Mokytojų skaičius mažėja.

Šiomis dienomis ministeris A. Voldemaras įteikė Tautų Lygai notą *) apie plečkaitininkų veikimą ir jų bendrą darbą su lenkais. Greit po to Vilniaus. lenkų spauda paleido žinelę apie lenkų mokyklų uždarymus. Ar ten mokyklos uždaromos, ar su jomis yra kaip 1927 m. su uždarytais Varniuose lenkų mokytojais, Vilniuje tikrų žinių neturime. Atrodo, kad tos žinios yra pramanytos politikos trikslais. Tų žinių vaisius mums Vilniaus lietuviams jau yra apčiopiamas: liepos 22 d. „Rytas" vėl susilaukęs trijų pradžios mokyklų mokytojų atstatymo, kurie buvo Vilniaus apskr. inspektorato seniau patvirtinti be termino nurodymo ir 1927 m. palikti. Ar yra čia ryšio su p. Voldemaro nota ir lenkų mokyklų uždarymais, tuotarp nespėsime, bet supuolimas yra aiškus.

*) Ją paskelbsime kitame numeryje.

Stipriausias lietuvis.

Žiniomis iš Čikagos (Amerikoje) bokso komisija nutarė nepripažinti Naujorko komisijos nutarimo, kuriuo vokiečiui Šmelingui buvo neleidžiama rungtis del pasaulinio čempionato. Tuo būdu galimas daiktas, kad greit Čikagoj arba Detroite įvyks rungtinės tarp vokiečio Šmelingo ir lietuvio Šarkio (Žukausko). Kurs iš jų nugalės, bus skaitomas pirmuoju kumštininku arba, kaip amerikiečiai sako, boksininku visame pasaulyje.

Trakų pilies apsaugojimas.

Šią vasarą pradėta apsaugojimo darbai Trakų pilyje. Amžius neliesti Trakų pilies griuvėsiai stovėjo ežero saloje ir neparastai tvirta senovės lietuvių statyba išlaikė visokias oro atmainas. Dabar lenkų archeologai sumanė sustiprinti likusias sienas ir bokšto dalį. Pradėta nuo kasinėjimo darbų. Kasinėjama pačioje pilyje — vietomis jau atkasta iki pilies pamatų. Nukasama kalnelis, kuris buvo susidaręs priekyje iš nuvirtusio bokšto dalies. Ligšiol tai atrodo lyg ko ten ieškotų. Keista, kad, nesustiprinus sienų ir bokšto, giliai nukasama aplink žemė. Mėginta kasti ir pilies didžiajame kieme. Per du metru rasta piltos žemės ir muro nuotrupų, ir tik giliau prasideda nejudinta žemė.

Politinė apžvalga.

Kinijos ir Rusijos karo galimybė sujudino visą pasaulį. Jau senai Maskvos bolševikai varė savo plačią politiką Rytų Azijoje. Kuomet Kinijoje kai puodė virė nuo generolų kovų, rusai rėmė šiaurės kiniečių generolus, kitos valstybė palaikė pietų arba Nankino kiniečius ir tie laimėjo. Bolševikų veikimo vadas Borodinas buvo iš Kinijos išvytas. Tada bolševikai ėmėsi padėti kovojusiam su Nankino vyriausybe maršalui Fengui. Maskvos agentai siautė plačiai Kinijoje ir varė agitaciją prieš Nankiną. Su Fengu dabartinis Kinijos vadas generolas Čangkaišekas pabaigė geruoju. Fengas, paėmęs gerus pinigus, nusileido. Rusų bolševikų agentai atsidūrė bučyje. Pradėta jie gaudyti ir vyti iš Kinijos. Dar carui valdant Rusiją, rusai buvo pravedę per platų Mandžurijos kraštą geležkelį į savo uostą Port-Arturą. Dabar dalis to geležkelio atsidūrė japonų rankose, o kitą dalį valdė rusai, nors Mandžurijos kraštas buvo kiniečių valdžioje. Vejami iš Kinijos rusai suprato, kad ir Mandžurijoje jie ilgai prie geležkelio neišsilaikys. Jau buvo pradėję tartis su japonais del geležkelio pardavimo. Čia kiniečiai suprato padėties rimtumą. Nieko nelaukdami, jie pasiskubino jėga užimti visas geležkelio stotis ir patį geležkelį, o bolševikų valdininkus išsiuntė Rusijon arba uždarė kalėjiman tuos, kurie platino komunizmą. Čia rusams buvo suduotas toks smūgis, kad net bolševikų vyriausybė negalėjo tylėti. Padaryta Rusijos miestuose keletas darbininkų mitingų ir nusiųsta Kinijai ultimatumo nota. Joje reikalavo grąžinti geležkelį, paleisti bolševikų suimtuosius valdininkus ir agitatorius ir laikytis Pekino ir Mukdeno 1924 metų sutarčių. Nota buvo gana aštri. Maskva pradėjo ruoštis prie karo. Neatsiliko ir kiniečiai. Į savo pasienį rusai sutraukė į 100 tūkstančių kariuomenės, kiniečiai gi — 200 tūkstančių. Komunistai karo nenori ir Maskvoje bijota, kad kiniečiai į jų notą nieko neatsakys. Kiniečiai atsakė. Savo notoje kiniečiai sutinka geruoju tartis su rusais kitais visais klausimais, tik geležkelio atiduoti, matyt, visai nemano. Rusai pasiskubino tą pat dieną duoti griežtą atsakymą, kuriame pareikalavo laikytis Mukdeno ir Pekino sutarčių t. y. grąžinti rusams Mandžiurijos geležkelį. Tuotarp pareiškė, kad su Kinija nutraukia visus santykius ir savo diplomatinius bei prekybos atstovus atšaukė iš Kinijos. Čia jau visiems paaiškėjo, kad karas tarp rusų ir kiniečių gali kilti. Jau ties Amuro upe ir stotimi Pograničnaja kariuomenės dalys buvo pradėjusios vietines kovas. Amurą pereiti rusams nepasisekė, ties Pograničnaja bolševikų kariuomenė pasistumėjusi pirmyn, paskui vėl sugrįžusi savo vieton. Čia jau net armotos subaubusios. Tokia padėtim susirūpino kitos didžiosios valstybės. Amerikos valstybės sekretorius Stimsonas sutiko tarpininkauti tarp rusų ir kiniečių. Jo pradžią palaikė Anglija, Japonija ir Prancūzija. Stimsonas apsiėmė priminti Rusijai ir Kinijai Kelogo paktą ir kad rusai ir kiniečiai neturi teisės karu rišti geležkelio klausimus. Prancūzų ministras Briandas jau tuo reikalu kalbėjosi su Rusijos ir Kinijos atstovais Paryžiuje. Kinijos atstovas Amerikoje Vu pareiškė, kad kiniečiai neužmiršo Kelogo pakto, vienok rusų kariuomenės veržimąsi Mandžiurijon kiniečiai palaikysią karu.

*

Prancūzijos parlamente prie didelio karščio karštai kalbėta apie Prancūzijos skolas. Ministerių pirmininkas Puankarė net apalpo kelias valandas kalbėdamas. Kairiosios partijos stengiasi nuversti dabartinę Puankarės vyriausybę. Užsienių reikalų ministeris Briandas griežtai pareikalavo, kad parlamentas aiškiai pasisakytų, ar mokės skolas Amerikai. Briandas pra tos nuomonės, kad prancūzų garbė neleidžianti kam nors bent vieno cento neišmokėti skolos. Parlamentas nutarė savo skolas mokėti iš vokiečių gautais pinigais.

Kitas prancūzams opus yra karo likvidacinės konferencijos klausimas. Tuotarp vis negali su anglais susitarti del konferencijos vietos. Nuo Londono prancūzams pasiseks nusikratyti, bet anglai nesutinka važiuoti Šveicarijon, norėtų konferenciją turėti arčiau kuriam nors Olandijos mieste Hagoje ar Amsterdame, arba Belgijoje. Aiškėja, kad kur bus toji konferencija, ten bus ir bankas, per kurį eis karo atlyginimų miliardai. Tas bankas turės įtaką į pinigų apyvartą.

*

Turkijos santykiai su Rusija pradėjo krypti blogesnėn pusėn. Nesusipratimai kilo del prekybos sutarties. Turkų pirkliai pradėję skųstis, kad Rusijoje jiems daroma sunkenybių pirklyboje. Turkų pirkliai turėję ten del bolševikų šeimininkavimo didelių nuostolių. Be to bolševikų agitacija Turkijos uostuose išėjo eikštėn ir daug Maskvos agitatorių suimta Konstantinopolyje ir Smirnoje. Be to Maskva kreivai žiūri, kad turkai susiartina su Vakarų Europa. Žodžiu ligšiol turkai padėdavę Maskvai varyti Azijoje agitaciją prieš anglus, dabar pasukę kiton pusėn. Rusų nepasisekimai Kinijoje, Auganistane, Persijoje paveikė ir į turkus. Turkai pradeda griežtai reikalauti, kad rusai nesikištų į Turkijos vidujinį gyvenimą.

*

Lenkijos ministeriai Šwitalskis ir Zaleskis taip pat valdžios partijos vadas Slavekas, atstovas Knolis ir kiti politikai susivažiavę į tolimą Prancūzijos kurortą, Biaricą pasilsėti ir pasitarti lenkų politikos klausimais nuošaliai nuo korespondentų, kurie perankstì visa sužino. Spėjama, kad ten bus apgalvotas atsakymas Tautų Lygai į p. Voldemaro notą, kurioje nuodugniai išdėstyta plėčkaitininkų darbai ir jų tarnavimas dabartinei lenkų vyriausybei. Tautų Lyga pareikalavusi iš lenkų pasiaiškinimo. Be to, stiprėjant Europoje vokiečių įtakai ir silpnėjant prancūzų ir lenkų santykiams, tenka Varšuvos politikams labai susirūpinti savo krašto ateitimi, ypač vadinamuoju Pamario koridorium.

Kaip matome Biarice ministeriai nedaug turės laiko maudytis Atlanto vandenyne. Lenkų laikraštis „Robotnik" pastebi dar, kad Anglijos ministeris važinėjęs po Europą savo nuosaviu automobiliu, lenkų gi, ministerių pirmininkas Šwitalskis nuvažiavęs Biarican valdiškuoju automobiliu.

*

Austrijos sostinėje Vienoje liepos 18 dieną, kai kancleris Strerũvitz išėjo iš ministerijos namo, nežinomas vyras ištraukė revolverį ir norėjo šauti, bet policininkas suspėjo ištraukti revolverį iš rankų. Suimtasis yra Kalvis Leitneris iš Korintijos. Jis norėjęs nušauti Austrijos prezidentą. Dabar atiduotas ligonbutin ištirti, ar ne pamišėlis.

*

Meksikos vyriausybė sutiko duoti katalikų bažnyčioms taisyti 480 tūkstančių dolerių. Tarp kitų bažnyčių bus atnaujinta Meksikos miesto katedra. Kai kurios bažnyčios buvo Kaleso atimtos ir trejus metus buvo uždarytos. Katalikų persekiotojas Kalesas išvažiuosiąs Europon.

*

Algirio kraštas Afrikoje 1930 metais ketina minėti 100 metų sukaktuves savo priklausomybės nuo Prancūzijos. Prancūzija norinti pasauliui parodyti, kiek prisidėjusi prie to krašto sukultūrinimo. Tunis ir Marokas dalyvausiąs tose iškilmėse. Prancūzų bankas, kuris daug Algiry turėjo sau pelno, pasiketino prancūzų vyriausybei padėti sukaktuves iškilmingiau minėti.

*

Maskva į Anglijos Makdonaldo vyriausybės pasiūlymą tartis skolų ir bolševikų agitacijos klausimais atsakė, kad tuo galinčios baigtis anglų ir rusų derybos. Ankščiau anot maskviečių reiktų paskirti Londonan ir Maskvon atstovus. Žodžiu, Maskva davė suprasti, kad dar nesiskubina užmegsti su Anglija geresnių santykių.

Mūsų skautų stovykla Asavos miške. Čia matome skautus ir apylinkės gyventojus, kurie šventadieniais apsilanko svečiuose.

Vienų neįsileido, kiti patys neatvažiavo.

Liepos mėn. 14 d. Varšuvoje buvo sukviestas lenkų, gyvenančių užsieniuose susivažiavimas. Tame susivažiavime nebuvo lenkų iš Sovietų Rusijos ir Lietuvos. Del to įvykio, lenkų spauda dar kartą išliejo savo tulžį prieš Sovietų Rusiją, o labiausiai prieš Lietuvą. Kai prieš susivažiavimą Sovietų Rusijoje lenkai pradėjo rinkti atstovus, tai Lenkijos spauda pakėlė triukšmą įtardama, kad iš Rusijos atvažiuosią profesiniai komunistai, kurie galėsią tik susivažiavimo idilę sugadinti. Ir galop ar del spaudos kampanijos, ar del kitų priežasčių Lenkų valdžia nedavė Rusijos lenkams vizos ir tie neatvyko. Neatvyko, kaip minėjau ir Lietuvos lenkai. O neatvyko, kaip kiekvienam žinoma delto, kad tarp Lietuvos ir Lenkijos nėra jokių santykių ir todel Lietuvos vyriausybė negalėjo daryti išimčių lenkams, norintiems vykti Varšuvos susivažiaviman, o gal jie ir patys nepanorėjo važiuoti.

Del to neatvykimo, lenkų spaudoj Lietuvos adresu vėl išlieta labai daug pykčio, nuo ko neatsiliko net ir oficiozas „Epoka", kuris savo 193 num. įsidėjo tuo klausimu įžangos straipsnį, pavadintą „Valstybė—kalėjimas" (Państwo—Więzienie). Jame nežinia kelintą kartą puola Lietuvą nurodydamas, kaip tai sunku gyventi lenkams Nepr. Lietuvoj. Straipsnys parašytas „Dz. Wil." styliumi ir kaipo toks, nevertas imti domėn, bet vistik matyt paveikė susivažiavimą, kuris paskutiniame savo posėdyje net rado reikalo užprotestuoti prieš „neteisėtumus" (gwałty), kuriuos taikanti Lietuva prieš lenkus.

Beabejo, visa ta susivažiavimo manifestacija ir protestai prieš Lietuvos politikos kursą dar kartą parodė, kaip siaurai galvojama ir nė žingsnio negali žengti toliau net ir tie lenkai, kurie gyvena užsieniuose. Kartu norėtumėm priminti „Epokai", kad posakis „*tautų kalėjimas*" daug ankščiau yra žinomas visame pasaulyje ir taikomas ne Lietuvai.

Karo pavojus mažėja.

Valstybių pasiūlyman per prancūzų ministerį Briandą tarpininkauti tarp rusų ir kiniečių rusų atstovas Kinijoje ir Maskva davė atsakymą, kuriuo jokio tarpininkavimo nepriėmė ir podraug pareiškė, kad rusai labiau už kitas tautas rupinasi taikos palaikymu. Tuotarp Mandžiurijoj paskirtas karo vadu Maskvos komendantas Kuibiševas ir anot Reuterio telegrafo agentūros ties Amuru rusai pradėję atakuoti kiniečius penktadienį liepos 19 d. pereidami upę Sungarį ir sumušę ten stovėjusią kiniečių kariuomenės dalį. Rusai esą geriau ginkluoti, turį daug aeroplanų. Charbine neramu. Kiniečiai suėmė rusų konsulą. Daug senų caro karininkų tarnauja kiniečių armijoje. Vokiečiai padeda vieniems ir ktiems. Nankino vyriausybė išleido manifestą, kuriame aiškina, kad rusai užpuola jų žemes, vara Kinijoje priešvalstybinę agitaciją ir dabar nuo užpuolikų ginsis.

Paskutinėmis betgi žiniomis, nesusipratimas tarp Sovietų Rusijos ir Kinijos žymiai sušvelnėjęs ir esą vilties, kad ginčas bus baigtas taikos keliu. Tarpininkaus greičiausiai Vokietija.

Kiniečių vadas apie bolševikus ir savo programą.

Kinijos vyriausybės vadas maršalas Čangkaišekas spaudai viešai pareiškė savo nuomonę apie Rusijos bolševikus: „Kiniečių tautinės vyriausybės politika siekia Kinijos išvadavimo nuo kai kurių teisių ir privilegijų pasisavinimo, kurios mums priklauso. Trečiojo internacionalo (bolševikų) reikalai priešinasi kiekvienos valstybės reikalams. Mūsų programa panaikinti nelygiateises sutartis bus išpildyta. Mes turime aiškią programą, priešingai to neturi Sovietai, kurie veda vogimų ir užmušimų politiką. Tokios politikos niekas negali priimti visame pasaulyje.

Raudonasis imperializmas darosi daugiau pavojingas, kaip baltasis. Mūsų žingsniai paimti Rytų Kinijos geležkelį į savo rankas nieko nepaprasto savyje neturi. Pirma paimsime geležkelį, paskui, jeigu Sovietų Rusija pripažįsta mūsų nepriklausomybę, galime tartis kitais klausimais. Mūsų svarbiausia jėga mūsų šalies suvienyjime".

Pasaulinė skautų stovykla Anglijoje.

Anglų laikraštis „Daily Telegraph" rašo, kad diena iš dienos į Angliją iš visų pasaulio kraštų atvyksta skautų kontingentai. Dar prieš šio mėnesio pabaigą Birkenheade susirinko apie 50.000 skautų. Tai bus trečioji skautų judėjimo istorijoj pasaulinė stovykla. Ji pažymės šios didelės organizacijos subrendimo sukaktuves. Dabartiniu laiku pasauly yra beveik du milijonai skautų, kurie priklauso 42 valstybėms. Skautų judėjimas, kaip pastebėjo jų įsteigėjas Sir Robert Baden Powel terado savo idealams priešininkų tik komunistų tarpe. Komunistai nemėgsta skautų del jų geros valios įtakos žmonijai. 25 britų imperijos dalys siunčia savo skautų atstovus į Birkenheadą. Ten bus atstovaujamos ir likusios 41 tauta. Anglų sosto įpėdinis Valijos princas stovyklos atidarymo iškilmėse pasakys kalbą. Šion stovyklon vyksta liepos m. 29 d. 5 Lietuvos skautai.

Apie dorą.

Ne visi žmogaus darbai yra vienodai vertinami: vieni yra geri, kiti—blogi. Visur ir visuomet, kiek tik siekia mūsų žinios, žmonės skyrė gerus darbus nuo blogų, vienus gyrė, kitus peikė ir baudė. Dievo garbinimas, tėvų ir tėvynės meilė, tiesos sakymas visur buvo giriami, priešingai—nepagarba Dievui, tėvynės atsižadėjimas, parsidavimas ir melas visų buvo peikiami. Tik bepročiai nemato skirtumo ir nemoka darbų įvertinti. Kiekvienam jo paties sąžinė sakyte sako, kas yra gera ir kas bloga. Iš ko sprendžiame apie mūsų darbų ir viso elgimosi gerumą arba blogumą? Kas tiki, kad gyvename Dievo garbei ir savo laikinai žemėje ir amžinai danguje laimei, tas seka Dievo įsakymus. Kas sutinka su Dievo įstatymais, tai yra gera, kas nesutinka ir kas yra Dievo draudžiama, tas yra bloga.

Kristus yra apie save pasakęs: *„Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas"*. Dievas savo valią apreiškė visiems žmonėms, duodamas 10 savo įsakymų ir per Katalikų Bažnyčią teikia nurodymų. Atskiri žmonės pažįsta Dievo valią savo protu. Kokie mūsų darbai sutinka su Dievo įstatymais, ir kokie yra Dievo įstatymams priešingi, kiekvienam rodo jo protas. Tuos praktiškus proto nurodymus vadiname sąžine. Ji, kaip šviesi žvaigždė tamsią naktį, rodo kiekvienam, kas yra gera, ir kas bloga. Bet sąžinė ne savo, tik Dievo vardu deda pareigą gera daryti ir bloga vengti. Žmogaus prigimtis yra Dievo prigimties atvaizdas. Delto Dievo įsakymai nėra žmogaus prigimčiai svetimi, tik padeda jai geriau vystytis ir tobulintis. Dievo įstatymai nevaržo žmogaus laisvės gera daryti, tik padeda.

Dievas, aukščiausias mūsų Viešpats yra išminties ir šventumo šaltinis. Jis negali mums liepti bloga daryti ir drausti tai, kas yra gera. Delto, kas tokiam Dievui tiki, tas žino, kad visi jo darbai, kurie su Dievo valia sutinka, yra geri ir šventi. Kas Dievo valiai pasipriešina, žino, kad daro bloga.

Čia kyla klausimas, kokiuo būdu žmogus sužino, kas su Dievo įstatymais sutinka ir kas jiems priešinasi. Dvejopu keliu žmonės tai sužino iš savo prigimties ir Dievo apreiškimo. Dievas kiekvieno žmogaus sielai tai įskiepijo, kad savo protu numano, kaip turi elgtis su Dievu, su kitais žmonėmis, su savimi ir su neprotingomis esybėmis. Istorija rodo, kad visos net laukinės tautos, kurios Dievo apreiškimo nežinojo, vis delto mokėjo atskirti gerus darbus nuo blogųjų. Prigimties įstatymai nesikeičia ir veikia visur, kur tik žmogus gyvena. Tuos prigimties įstatymus jau gerai suprato senovės rašytojai. Taip Ciceronas, senosios Romos rašytojas, pastebi, kad visas tautas riša vienas amžinas ir nepakeičiamas įstatymas; vienas yra visų bendras mokytojas ir viešpats Dievas. Jis to įstatymo autorius ir teisėjas.

Prigimties įstatymas teikia žmogui kartais labai aiškius nurodymus, kad protingas žmogus tai turi žinoti — pavyzdžiui: nedaryk kitam, [kas tau nemalonu, mylėk savo tėvus ir t. t. Bet yra prigimties įstatymų, kuriuos tik pagalvojęs žmogus supranta, pavyzdžiui, kad besigindamas gali užmušti žmogų. Taigi lengva būtų žmonėms nukrypti nuo gero kelio.

Dievas čia atėjo mums pagalbon dar išorinai apreikšdamas savo valią per savo pasiuntinius patriarkus, pranašus ir doresnius vadus. Štai apreiškė per Mozę 10 įsakymų, kuriuos ir šiandien savo gyvenime turime vykdinti. Iškilmingiausiai ir suprantamiausiai savo valią Dievas apreiškė per Savo Sūnų Viešpatį Jėzų Kristų. Kristaus pamokynimuose Evangelijose ir per Jo paliktą Katalikų Bažnyčią mes tikriausiai sužinome, kaip reikia Dievas garbinti, artimas mylėti ir sau amžiną laimę geru gyvenimu pelnyti. Kristaus paliktasis mums dorovės kelias yra tobuliausias ir negali būti pagerintas. Krikščionių doros dėsniai yra skirti visoms tautoms ir visiems amžiams. Kristus tarė apaštalams: Eikite, mokykite visas tautas sergėti visa, ką jums esu liepęs. (Mt. 28,19).

Katalikas.

Miciūnų liaudies „Ryto" vakarinių kursų lankytojai ir dalis mokinių su mokytoja p. Maminskaite prišaky.

Kurios Europos šalys yra civilizuotos anglo akimis žiūrint.

Žymus anglų rašytojas, Stacy Aumonier, Londono dienrašty „Evening Standard" reiškia labai įdomių ir originališkų minčių del civilizacijos ir bando nustatyti Europos valstybių klasifikaciją civilizacijos atžvilgiu. Jis sako taip:

Pirmykštė prasmė žodžio „civilizacija" reiškė maždaug kaip ir „sumiestinimą". Tai anaiptol nereiškia, kad sodžiaus gyventojai būtų necivilizuoti. Bet gyvenančiam sodžiaus užkampy, augināčiam savo gyvulius ir kopūstus žmogui visos socialinės problemos yra daug paprastesnės, negu tam, kurs gyvena vienoj vietoj su tūkstančiais panašių kaip jis piliečių. Paskutinysis yra priverstas galvoti masių sąvokomis. Kitaip tariant, civilizacija yra mokėjimas gyventi masėse. O kadangi žmogus savo prigimtimi yra bandos gyvulys (gregnrions animal) ir labai veislingas, tai mokėjimas pasiekė aukšto laipsnio. Mes sprendžiam apie kurios tautos civilizaciją ne pagal jos didumą, galingumą ar jos turtą, ir ne pagal jos atskirų piliečių genijų, bet daugiausia pagal mokėjimą viešai laikytis ir elgtis, ypač su savo aplinka bei kaimynais.

Gyvenantis sodžiuje žmogus gali kartais manyti, jog jis pats sau pakanka. Bet miesto gyventojas nuolat mato kaip tūkstančiai jam dirba. Jo rūbai, jo maistas, baldai, mokymas ir auklėjimas yra kitų žmonių darbas. Jei tik jis turi supratimo ir proto, jis negali nematyti jog sudėtinga mašina tik tada tinkamai veiks, kai kiekvienas mažiau ar daugiau prisidės visuotiniam labui kelti.

Tai yra civilizacijos visa reikšmė.

Civilizuotose šalyse veikia daugybė visokių organizacijų, institucijų ir srovių, kurių tikslas—visuomenės tobulinimas. Šiame dalyke mažesnės valstybės dažnai pralenkia didesnes. Didžiosios valstybės savo pažanga mato dažnai ginklavimosi, gamybos tobulinime ir didinime, turte, ir dažnai nemato, jog mažos valstybės daugiau pažengia savo piliečių tobulinime, savo įstatymų gerinime ir visame tame, kas sudaro tikrą civilizaciją.

Pagal šitą—maštabą galima Europos valstybes suskirstyti į tokias tris kategorijas:

Civilizuotos valstybės (pagal civilizacijos aukštumą): Švedija, Škotija, Danija, Olandija, Anglija, Norvegija, Šveicarija, Vokietija.

Pusiau civilizuotos valstybės; Prancūzija, Wels (vakarinė Anglijos dalis), Belgija, Australija, Čekoslovakija.

Barbariškos valstybės: Italija, Irlandija, Portugalija, Ispanija, Graikija, Balkanų valstybės ir Turkija.

Rusijos ir Lenkijos aš neminiu, nes šios valstybės sunku priskirti Europai. Kad Švedija yra aukštos civilizacijos šalis, to niekas neginčija. Taip pat ir Škotija, Danija ir Olandija turi labai išmintingą įstatymdavystę, piliečių pareigų ir teisių aukštą supratimą ir aukštą apšvietimą. Norvegija, Skandinavijos valstybių tarpe stovi kiek žemiau. Suvienyta Vokietija yra Napoleono karų netiesioginis padarinys. Anksčiau Vokietiją sudarė aukštai kultūringos ūkininkų valstybės. Suvienytą Vokietiją pagadino imperializmo dvasia. Bet tai dvasiai išnykus, Vokietija galės vėl pasiekti aukštesnį civilizacijos laipsnį. Vokiečiai turi charakterio ir proto. Jie yra darbštūs ir gana išmintingi.

Kelionės įspūdžiai.

(Mirštančiųjų kraštas).

Skaisti ir šilta vasaros saulutė, malonus oras traukte traukia žmogų nors dienai, nors valandai paspRūkti sodžiun, patekti gamtos prieglobstin. Įkyrėjo miesto ūžimas, nusibodo dvokią derva dūmai, amžinos dulkės. Rodos imtum ir nulėktum sodžiun, nulėktum į žaliuojančius javų laukus, į tamsias, ošiančias girias, kuriose nuo ryto iki vakaro skamba plunksnuotų giesmininkų dainos...

Bet sunku surasti laisvo laiko, sunku išsirengti, sunku ir tiesiog negalima pamesti pareigų. Ilgai galvojau, kombinavau ir pagalios ryžausi vykti atostogų dviem... dienom.

Diena pasitaikė netikra: anksti rytą, tiesa, švystelėjo saulutė, bet greit pasislėpė už debesų, kurie bematant užgulė dangaus skliautą ir oras nežinia kokis. P kilo ir vėjelis, o nedaug trukus ėmė purkšti smulkus lietus. Bet jau norėjau atidėti geresniam laikus savo „atostogas", bet po ilgų svyravimų vistik nusprendžiau pasinaudoti laisvuoju laiku, nežiūrint oro netikrumo.

Išvažiavau...

Nusipirkęs bilietą sėdau aptrušėjusian traukinin. Žmonių maža, o ir tie, lyg žemes pardavę. Tik viena apysenė poni (ai gal panelė?) vos išlipusi vagonan, atsidengė savo dėžę ir įsitraukusi pusę vištos su agurku ėmėsi darbo, kartas nuo karto užgerdama geltoną gėrimą (nežinau ar tai buvo šampanas, ar gal žydų gatvėj dirbtas lemoniadas). Visi kiti keleiviai su pavydu žiūrėjo į valgančią su apetitu pusryčius ponią, kuri nekreipdama domės į keleivius ramiai varė tolyn savo darbą.

Perone sukinėjosi gelžkeliečiai ir laikraščių pardavinėtojai. Šalymais prašliauždavo prunkšdamas garvežys. Šiaip stotyje buvo ramu, nuobodu. Netaip seniau būdavo Vilniaus gelžkelių stotyje. Į dieną praeidavo keliosdešimtys traukinių. O dabar? Vos keliolika, ir tie apytuščiai, po kelis vagonus. Mirštąs miestas.

Sėdim ir laukiam. Kas kelios minutės žiūriu į laikrodį, raukydamasis, kad taip išlėto slenka laikrodžio minutininkas. Visi nekantrauja. Pagalios švilpukas ir traukinys stenėdamas ėmė slinkti tolyn. Maži aptrušėję gelžkeliečių nameliai lieka užpakaly. Lieka po truputį ir patsai Vilnius.

Bet vistik keista. Kiek jau kartų ta pačia linija važiavau, rodos viskas po senovei, viskas pažįstama, o tačiau dairausi pro langą ir geriuosi kas kartas gražesniais ir žalesniais vasaros gamtos vaizdais. O kas do margumynas tų vaizdų! Čia žiūrėk tęsiasi lygiomis vagomis apkauptos bulvės, toliau pilkuoja rugių dirvos, margi avižų bei miežių sumišusių su garsvyčiomis rėžai, dar toliau pievelės, krūmai, sodybos... Bet visa tai lekia, nyksta iš akių. Nespėji permesti žvilgsnių, o jau nebėr, jau nauji vaizdai, kitoki. Ir taip tolyn ir tolyn. Išsitraukiu knygą, pasidedu ant mažyčio stalelio po langu, mėginu skaityti, bet vos perslebizuoju eilutę kitą, kaip bematant pavargstu, darosi sunku.

— Nebūk tai atostogos — pamaniau sau ir patsai nusijuokiau. Valganti vištą su agurku poni drebtelėjo baltomis į mane, bet aš nė krust ir uždengęs knygą vėl žiūriu pro langą. Nedaug trukus traukinys sumažina bėgį, sušvilpia ir pamažu sustoja. Stotis. Atsidarau langą. Kaip akim užmatai-baltuoja privežtų ir apskustų medžių krūvos. Be galo, be krašto. Tai Lietuvos miškai. Tirpsta diena dienon, mažėja. Kur seniau ošė tamsūs šilai, šiandieną skynimai, ir tik kur-ne-kur styro apykreivi medeliai. Prie suverstų medžių stovi keliolika sodietiškų vežimų, iš kurių krauna vienmarškiniai bernai ir vyrai. Tarp vežimų sukeliojasi pirkliai žydai. Per jų rankas plaukia Lietuvos miškai užsienin. Gaila žiūrint į masinį mūsų miškų naikinimą, kuris juo tolyn, juo varomas smarkyn. Tirpsta Lietuvos miškai, kai pavasarį, saulutei įšildžius, sniegas. Ir ne už kalnų tie laikai, kad miškas mūsų krašte bus retenybė.

Tokie liūdni vaizdai ne prie vienos, bet prie kiekvienos stoties, visur privežta begalybė miško, kuris ištisais traukiniais vežamas per įvairius tarpininkus vertelgas—užsienin.

Sėdžiu prie lango be jausmo, be minties. Traukinys įprastu greitumu lekia tolyn ir tolyn. Po dviejų valandų kelionės —

Bastūnai.

Čia prieš keletą metų, sukrypusioje žydo pirkioje buvo įsteiga tarp Lenkijos ir „Litvos Srodkovos" vadinamoji „pasienio" žandarmerija, kurį „kontroliuodavo" kiekvieną einantį traukinį. Tai buvo akių muilinimas. Dabar Bastūnų stotį puošia, kaip ir visas kitas stotis, nepakenčiami Zakopanos styliaus stoties namai, kurie iš tolo baltuoja. Šiaip stotis tuščia. Vos 3 ar 4 žydiški nemeliai, viena krautuvėlė ir pašto agentūra.

Perone žmonių vistik daug. Daugiausia uogų ir grybų pardavėjai. Tai nuskurdę apylinkės vaikai ir moterys, kurie vasaros metu tik tuo ir užsiima, kad uogauja ir praeinant traukiniams, jas pardavinėja. Nusiperkau ir aš. Užmokėjau už saują uogų 20 skatikų. Viršuj gražios, raudonos. Bet apačioj šiukšlės. Kiekvienas mat savaip suka, išnaudoja, kad tik kuomažiau įdėjus darbo, o kuodaugiau uždirbus. Tai jau mūsų krašto žmonių bendras psichologinis bruožas. Apsidairius stotyje leidausi su atėjusiu pasitikti manęs lietuvių skautu V. K. Asavos linkui.

Įėjome į mirštančiųjų kraštą. Apylinkės gražios, malonios, gamtos vaizdeliai tie-

Daug kas stebėsis, kad aš Prancūziją priskyriau prie pusiau civilizuotų šalių. Tiesa, prancūzai pasižymi dideliu proto judrumu ir prigimtais talentais. Bet tai yra materiališkiausiai galvojanti Europos rasė. Nuo milionieriaus iki valstiečio visų galvojimas nukreiptas labiausiai ton pusėn, kaip surinkti daugiau pinigų. Nuo Napoleono laikų iki šiai dienai visos pastangos išplėsti tarptautinį Europos akiratį Prancūzijoje atsimušė į tariamą „prancūzų logiką". Prancūzų logika yra tikėjimas, jog kas tik ne tarnauja prancūzų garbei, turtų padidinimui ir Prancūzijos saugumui yra nelogiška. Toks nusistatymas gal ir yra prancūzams gražus, bet tai nėra civilizacija.

Trečios grupės valstybės (Italija, Irlandija, Portugalija, Ispanija ir kit.) kaip bendrą žymę turi labai gerą atmintį. Jos yra Camorros ir Vendettos tėvynė. Jos visos yra antisociališkos. Šitų valstybių piliečiai eidami lošti futbolo dažniausiai ima su savim peilius. Užtenka matyti bulių kovą ir pastebėti, kaip žiūrovai į ją reaguoja, kad galima būtų suprasti jog Ispanija dar nėra išėjusi iš keturioliktо šimtmečio. Irlandija duoda genijų ir puikių individų, bet masės yra rambaus proto ir kerštingos.

Gal būti skaitytojas nesutiks su ta mano klasifikacija. Tegu pabando padaryti savo".

„V. A."

Tilžės lietuvių judėjimas.

Reikalauja lietuvių mokyklų.

Tilžės lietuvių judėjimas yra senas. Jis apima visą lietuviškai kalbančią Rytų Prūsijos dalį. Ir kova del lietuvių tautinių teisių ten senai eina. Ten kova prasidėjo gal ir kiek anksčiau, negu Didžiojoj Lietuvoj. Tačiau ta kova lydėjo vis pralaimėjimai.

Klaipėdos kraštui atsiskyrus prie Lietuvos, už Nemuno dar daug liko lietuvių. Dalis jų ir šiandien sąmoningi lietuviai, kiti šiek tiek silpnesni. Yra jau tokių, kurie save vadina lietuviais, jie žino, kad yra kilę iš lietuvių giminės (tėvai kalbėjo lietuvių kalba), bet nemoka lietuvių kalbos.

Vokiečių kaizeriai, kovodami su lietuviais, pirmoj eilėje rūpinos atimti jiems iš mokyklų gimtąją kalbą. Nežiūrint į didelį lietuvių priešinimąsi, vis tik galingasis kaizeris lietuvių kalbą pradžios mokykloj visai išnovijo ir tų vėlesnių laikų vaikams teko mokytis vien vokiškose mokykloje, tad šiandien pasigedo savo motinos kalbos.

Bet niekas nėra visai užmirštama ir nėra niekad vėlu atitaisyti, jei kas yra padaryta blogo.

Pastaraisiais metais prūsų lietuviai smarkiai pradėjo reikalauti lietuvių mokyklų. Tuo reikalu „Naujas Tilžės Keleivis" įdėjo viename savo paskutinių numerių atsišaukimą į tėvus, kuriame jis ragina reikalauti „savo kūdikių išmokinimo jų gimtoje kalboje" ir tuo reikalu įdėjo karštą atsišaukimą, kuris maždaug taip skamba:

„Lietuviai! Atsiminkime savo kilties! Atsiminkime savo Sentėvių Garsumo! Aminkime abelnai, jog žmonės esame, kuriems priguli Teisių, o ne vien tiktai Pareigų. Gyvenant savo Tėviškėje, tampame varžomi visokiais nesmagiais įstatymais. Kas mums brangiausia, tas verčiama Nieku. Mes mylime savo Jaunoumenę ir geidžiame, jog ji išaugtų mūsų dvasioje, bet ji tampa mums atsvetinta per Mokyklas. Mes norime, kad Mokyklos, kuriose pamokinami mūsų kūdikiai ir kurias mes patys išlaikyti genam, mūsų prigimta kalba turėtų lygią Teisę su kitomis kalbomis, ir t.t. Mes geidžiame, jog turėtumėm pilną Valnybę vartoti prigimtą savo kalbą Susirinkimuose taip dvasiškuose taip ir politiškaose, o mums Aprubežiuoja tą Valnybę visokiais įstatymais. Mes privalome reikalauti, jog kunigai ir Vyskupai, kurie nori apsakyti šventą Dievo žodį, būtų Lietuviais arba bent tobulai galėtų vartoti mūsų prigimtą kalbą".

Ir toliau reikalauja, kad būtų leista jiems parapijose pageidautinus kunigus išrinkti, ir Dievo Služba būtų leidžiama ne po pietų kaip antros klasės žmonėms, bet rytais.

Tokis raštas yra pasiųstas Vokietijos kancleriui. Ten taip pat nurodoma, kad Vokietija ir Tautų Sąjungoje parodė noro tautų mažumas užtarti, tai atsižvelgiant į tai, prašo ir lietuvių reikalus Rytų Prūsijoj užtarti ir išpildyti. Podraug reikalauja leisti steigti ir privatiškas mokyklas.

Demokratinė Vokietijos vyriausybė turėtų Tilžės ir jos apylinkių lietuvių šiuos teisingus reikalavimus patenkinti. Tai būtų ne tik geras pavyzdys kitoms valstybėms, kurios spaudžia mažumas, bet podraug būtų ir kultūringas darbas.

„L. Ž.".

Įvairenybės.

Svarbiausios kalbos,

Iš to, kaip plačiai kurios tautos kalba vartojama, galima padaryti išvadą ir apie tos tautos įtaką. Palyginę Europos kraštų statistikas iš 1828 metų su naujaisiais daviniais, matome pirmoje vietoje anglų kalbą, kuria tada ne visa dvidešimtis milionų žmonių tekalbėjo, o šiandie ji yra 160.000.000 žmonių gimtoji kalba. Ją vartoja ir supranta 220.000.000 žmonių. Per paskutinįjį šimtą metų ji išaugo 700%. Tie 160 mil. angliškai kalbančiųjų yra išsisklaidę po visą pasaulį ir sudaro anglų pasaulinės imperijos branduolį.

Rusų kalba antroje vietoje, nes ji yra 110.000 000 žmonių gimtoji kalba. Rusiškai kalbančių ir suprantančių yra 170 000 000 žmonių. Per tą patį laikotarpį ji išaugo iš 33 mil. 233%.

Trečioje vietoje vokiečių kalba. Prieš šimtą metų buvo apie 31 mil., o dabar visame pasaulyje bus per 80.000.000 vokiškai kalbančių. Vadinas, priaugo 166%. Be to, vokiškai suprantančių bus apie 120 mil.

Prancūzų kalba iš 32.400.000 pakilo lig 45.000.000. Prancūziškai suprantančių yra 75.000.000.

Italų kalba sparčiai pakilo iš 21.400 000 ilgi 45.000.000.

Ispanų kalba iš 35.200.000 pakilo lig 50.000.000.

Brangi knyga.

Londone parduota už 892 svarus sterlingų (1 f. sterl. = 43 zl.) caro Mikalojaus II Šventasis Raštas. Knygos aptaisas papuoštas brangiais akmenimis. Knygą iš caro rūmų Anglijon nuvežęs pabėgęs bolševikų valdininkas.

Nauji pinigai.

Nežilgo pasirodys Lenkijoje nauji pinigai: penkiaauksiniai bus sidabriniai, ir vienaauksiniai iš nikelio. Vienoj pusej 5-auksinės monetos būsianti moteriškė su sparnais ir parašu „Rzeczpospolita Polska", kitoje — aras ir metai. Vienas auksinas turės vieną pusę tokią pat su aru, kitą— su parašu „1—złoty".

Kiek kokiomis ligomis miršta?

Kaip „Kosmos" rašo, daugiausia au kų painia džiova. Del senatvės per metus iš 10.000 miršta 10,8; džiova 21,5; po džiovos antroje eilėje vėžys—20,3; toliau, plaučių uždegimu 18,8; skrandžio ir grobų ligomis 17,4; smagenų apopleksija 13,1; influenca 4,5; rože ir žaizdų infekcija 2,3; tymais 2,2; kokliušu 2 aklosios žarnos uždegimu 1,3, difteritu 0,9; tyfu 0,5; skarlatina 0,2.

Radikali priemonė prieš girtuokliavimą

Paryžiaus policijos prezidentas įvedė amerikonišką būdą girtuokliams gydyti. Kaip tik kokį atgabena į nuovadą, tuoj nufilmuoja, o išsiblaiviusiam tą „filmą" pademonstruoja. Sako ta priemonė labai gerai veikianti, rezultatai gana puikūs, nes „žiūrovai" labai piktinąsi tais „artistais" ir stengiąsi daugiau nebeturėti progos tokių filmų žiūrėti.

Trumpos žinios.

— Ukrainų metropolitas Šeptickis liepos 19 d. buvo priimtas privatinėje audiencijoje pas Šventąjį Tėvą.

— Kinijos ir Rusijos vyriausybės pavedė vokiečiams ginti kiniečius Rusijoje ir rusus Kinijoje.

— Lenkų aeroplanas „Maršalas Pilsudskis", skrisdamas per Atlanto vandenyną, turėjo nusileisti Graciozos saloje. Čia susikūlė ir sudegė. Lakūnas Idzikovskis beveik sudegė ir negyvą veža Lenkijon. Jo draugas Kubala sunkiai sužeistas, bet yra vilties, kad pasveiks.

— Kijeve įvyko didelės demonstracijos prieš Lenkiją. Šaukta „lai gyvuoja Lenkijoje komunistinė revoliucija". Norėta pulti ant lenkų konsulato, tik policijai pasisekė apginti.

— Gautomis Londone iš Charbino žiniomis kiniečiai išsprogdino ties gelžkelio stotimi Pograničnaja keletą tunelių ir upėse išmetė minas, kad rusų laivai negalėtų plaukioti. Mandžurijoje paskelbta mobilizacija.

— Turkų sostinėje Angoroje liepos 19 d. kilo vidury miesto didelis gaisras. Ugnis išsiplėtė į tris puses. Nuostoliai labai dideli.

— Prancūzijoje susekta, kad komunistų laikraščio redakcijoje „Humanité" buvo bolševikų šnipų centras. Rasta daug slaptų dokumentų net paskutinį prancūzų mobilizacijos planą.

— Greitasis traukinys kurs iš Koloros važiavo Čikagon nušoko nuo vėžių upėn. Buvo 12 vagonų, iš jų 4 įrito upėn Iš traukta jau 13 užmuštų žmonių.

— Pietųslavija steigia Rygoje savo pasiuntinybe Latvijai, *Lietuvai*, Estijai ir Suomijai.

siog žavi žmogaus jausmus. Bet kas iš tų gamtos vaizdų, kas iš tų malonių reginių, jeigu tai yra pusiaumirusių kapinės. Ir iš tiesų šios apylinkės kitaip pavadinti negalima. Juk tai yra grynai lietuviškas kraštas, kuriame be keletos „šlėktelių" gyvena išimtinai lietuviai ūkininkai. Tik dėja. Lietuvio vardas čia kas kartas darosi nepopuliaresnis. Ir tai del labai prastos priežasties. Daugelis gyventojų savo kalbą pamiršo, nebemoka jau lietuviškai. O tam pasidarbuota, ypač Asavos parapijoj, juodžiausios atminties žinomojo lietuvių priešo kun. Kochaskio, kuris būdamas Asavos klebonu, „puikiai" atliko tą juodą darbą. Negeriau, žinoma, ir visoje apylinkėje, kaip tai: Žirmūnuose, Rodunėje, Butrimonyse, Varanave, Armoniškėje Benekainiuose ir t. t.

Vis tai mirštančiųjų salos, tai tautinės mūsų kapinės, kurių tik vaizdais galime gerėtis. Tiesa, seneliai visi moka lietuviškai, dar netik moka, bet savo tarpe lietuviškai ir kalbasi. Kitaip yra su jaunimu, kurio tik dalis moka lietuviškai, bet kalbasi tarp savęs dažniausia gudiškai (po tutejszemu). O blogiausiai su mokyklinio amžiaus vaikais, kurie lietuviškai jau nesupranta. Paklausus tėvus, kodel vaikų nemoko lietuviškai, atsako: „*išmoks, kap užaugs*". Šis pasakymas yra gana charakteringas. Iš tokio žmonių galvojimo gana aišku, kad daugumas baigiančių ištautėti to krašto gyventojų neturi blogos valios, bet daro tai del tamsumo. Nes, jų nuomone, pirmiausiai vaikai reikia išmokyti susikalbėti valsčiuje, mokykloje gudiškai, o lietuviškai paskui patys išmokią. Tą pragaištingą supratimą ir įsitikinimą išdirbo mūsų kalbos priešai, kurie ir seniau ir dabar nesiliauja tvirtinę, kad „su lietuvių kalba netoli tenueisi". Ir kaitam tvirtinimui pakiša tamsiam sodiečiui vieną kitą pavyzdėlį, jį jau įtikina ir jis pradeda laikytis tos nuomonės, kad pirma vaikai reikia išmokyti gudiškai, o lietuviškai vėliau išmoks. Tuo būdu nejučiomis išsiverčiama iš kailio. Vaikai iš mažens neišmokyti nei melstis, nei kalbėti lietuviškai, vėliau tos kalbos visai neišmoksta, kadangi tėvai vaikų prie to nepriverčia, o dar patys prie jų prisitaiko.

Todel sprendžiant ištautinimo sulaikymo klausimą, reikia visų pirma pasirūpinti išaiškinti liaudžiai, kad toks gimtosios kalbos svarbumo supratimas yra pragaištingas, netikęs. Reikia paštatyti klausimas taip, kad tėvai pirmiausia išmokytų savo vaikus lietuviškai, o svetimų kalbų vaikai išmoks vėliau. Išsikalbėjau plačiau apie tą klausimą, nes daugiausiai del to ištautėjo šios apylinkės lietuviai.

Patsai Asavos miestelis stovi kiek atokiai nuo vieškelio Rodunė—Bastūnai ir todel atrodo daugiau panašus į parapijos rodo nuoskurioj Rytų Lietuvos sodžių, negu į bažnytkiemį. Turi vos 13 namų. Tik viena akmeninė bažnyčia stovi virš visų namelių, tarp žaliojančių medžių žiūrėdama į skurde ir tamsume paskendusius žmones. Jokio judėjimo, jokios inteligentijos. Visa apylinkė atrodo apmirusi, negyva. Įnešė šiokio tokio gyvumo mūsų skautai, kurie čia šiemet įsitaisė savo stovyklą gražiame šile. Tai naujiena apylinkės gyventojams. Jie kas šventadienį susirenka skautų stovyklon netik pasižiūrėti gražiai plėvėsuojančios vėliavos, skautų palapinių, pasiklausyti radio, bet ypatingai pašokti prie geros muzikos (du smuikai ir dvi balalaikos), pažaisti ir padainuoti. Keistai. Kitą dieną susirinkęs jaunimas linksmai dainavo. Klausiau. Dainavo pasimainydami, tai lietuviškai, tai gudiškai. Dainos senos, savotiškos. Ta aplinkybė liūdyja, kad dar lietuvybės kibirkštėlė nevisai užgesusi. Bet ji gęsta. O tas ir yra baisiausiai. Į skautus apylinkės gyventojai žiūri keistai, nes pirmą kartą tenka jiems matyti toki dalykai. Atvykus čia skautams žmonėse net kalbų ėjo, kad būsiąs karas. Visur mat mėgstama paplетkauti. Kitą dieną į povakarį išėjome laukuosna. Gražus ir poetingas vakaras. Visur kvepia griebiamas šienas, dobilai, kur-ne-kur girdisi žmonių klegėsys, netollese dunda malūnas, o virš galvų čirena pailsusio balsu leisdamasis žemyn vieversėlis. Tylu, ilgu. Tame ilgėsyje geresnių ir laisvesnių laikų, norėtum įsigilinti į aplinkumą, į gyvenimą, norėtum suprasti, kur glūdi mūsų krašte nelaimių ir vargo priežastys? Bet veltui. Į tai atsakymo sunku sulaukti.

Saulė leidosi raudona pašvaiste ir auksiniai jos spinduliai glamonėjo pilną gyvybės gamtą. Artimiausiame miške suskambėjo trimito balsai, pasigirdo komanda. Sustojome. Tuo laiku iš kelių dešimtų lietuvių jaunuolių išsiveržė sutartinis Tautos himnas.

„*Lietuva, tėvyne mūsų*".

Nusiėmėm kepures ir pagerbdami tautos himną, stovėjom klausydami stebūklingai gražių žodžių, kurie pakeltu ūpu plaukė virš medžių ir laukų, siūbavo etero bangomis, susiliejo su besileidžiančios vakaruose saulės šviesa, lyg norėdami pasiekti ten toli, vakaruose, laisvėje gyvenančius brolius.

Saulė nusileido ir mėlynas rūkas ėmė gaubti žemę. Mes gi stovėjome klausydami jau ne himno žodžių, bet tik jų aido, kuris vis dar skambėjo mirštančių krašte.

O gal gi ateis ir šiam kraštui prisikėlimo laikas, gal ir sustingusių širdyse užliepsnos dar tėvynės—Lietuvos meilė? Duok Dieve!

R. M.

1929-VII-16 d.

ŪKIO SKYRIUS.

Apie žieminius javus.

(Tąsa).

Rugiams žemės prirengimas.

Jeigu rugius sėjama į dobilieną, tai dobilus nuo lauko nuėmus dirva reikia tuojau plonai nuskusti ir privoluoti, kad velėna greičiau supūtų. Kai velėna sutrešta, reikia dirva suakėti. Vėliau tokia dirva naudinga dar būtų drapakuoti, kad tuo ją giliau supurinus ir įleidus oro į gilesnius dirvos sluoksnius.

Liepos mėn. pabaigoje arba rugpiūčio pradžioje reikia dobilieną arti į lysias. Jei duodama mėšlo, tai tuo laiku galima ir mėšlas aparti. Jei dirva sausa, tai apartas mėšlas naudinga privoluoti, kad greičiau supūtų. Tačiau suvoluotos dirvos negalima ligi sėjos palikti, bet mėšlui sutrešus, dirva reikia bent po kartą pervalkuoti akėčiomis.

Jeigu ariant į lysias mėšlo neduoda, tai arimas reikia tuojau nuvalkuoti po kartą akėčiomis.

Jei dobilai buvo geri, tai rugiams dirva bus lengviau įdirbti, nes po gerų dobilų dirva kaip tik pasižymi geriausia struktūra. Tokią dirvą nesunku bus atatinkamai prirengti, vis tiek, kad ir bus kieta molinė žemė, nes po gerų ir tankių dobilų dirva palieka pakankamai drėgna.

Tačiau galima tokią dirvą ir pagadinti. Jei dobilus nuėmę dirvos ilgai nejudinsime, tai kieta molinė dirva taip išdžius, kad paskui mūsų įrankiais mes jai nieko negalėsime padaryti, dirva nespės ligi rugių sėjos susigulėti ir todel rugių derlius visisai nebus tikras. Panašiai pas mus gana dažnai atsitinka, nes nušienavę dobilus, ūkininkai paprastai duoda žolei ataugti, paskui nugano gyvuliais ir tik po to imasi dirvą rengti rugiams. Tai yra didelė klaida. Jeigu jau prie to prieina, kad dirva nesiduoda atatinkamai prirengti rugiams, tai į tokią geriausia rugių ir nesėti, nes gero derliaus vis tiek nebus.

Jeigu dobilai nusiima nuo lauko vėliau ir dirvą du kartu arti nebus laiko, tai dobilus nuo lauko nuėmus, reikia dirva tuojau išdrapakuoti. Drapakavimas šiame atsitikime pakeis skutimą. Žinoma, drapakavimas negali pilnai atstoti skutimo, bet jei del stokos laiko dirvos nesuspėjama nuskusti, tai vis delto naudingiau dirvą tuojau drapakuoti, negu nieko nedaryti, nes drapakavimu sunaikinsime daug piktžolių ir paviršių supurinsime, per tai į dirvą laisviau įeis oras ir dirva neišdžius.

Išdrapakuotą dobilieną paskui suariama į lysias. Jei duodama mėšlo, tai ir mėšlas galima kartu aparti.

Blogiausia rugiams vieta po bulvių ir visų kitų kaupiamųjų augalų. Rugiai mėgsta susigulėjusią žemę, o po kaupiamųjų augalų žemė palieka palaida. Be to, kaupiamieji augalai nusiima nuo lauko vėlai, todel po jų dirva rugiams negalima atatinkamai prirengti. Turint visa tai omeny, geriausia būtų sėjamaina taip sutvarkyti, kad po kaupiamųjų rugių niekuomet netektų sėti.

Bet jei kartais atsitinka, kad ūkininkas priverstas po kaupiamųjų sėti rugius, tai dirva reikia taip prirengti. Pirmiausia bulves reikia pasistengti bent kiek anksčiau nukasti. Jei kaupiamieji buvo pasodinti sunkioje žemėje, tai juos nuo lauko nuėmus dirvą, tuojau negiliai suariama ir suakėjama. Gi lengvose žemėse po kaupiamųjų, žemę pakaks supurinti drapaku. Jeigu žemė labai palaida, tai prieš sėją naudinga dar bus privoluoti. Tada dirva greičiau suslugs ir rugiams bus tinkamesnė.

Rugių sėjimas.

Rugiai turi būti pasėti tokiu laiku, kad prieš žiemą suspėtų pakankamai sužėlti, nes tik stiprūs diegai gerai peržiemuoja ir taip greit neišgenda pavasario metu. Rugių sėjimo laikas pareina nuo įvairių aplinkybių, būtent: nuo dirvos, oro ir sėklos.

Jeigu dirva geresnė ir šiltesnė, tai tokioje rugiai greičiau sudygsta ir greičiau sužėlia ir todel į tokias žemes rugius galima vėliau sėti. Į šaltas ir liesas žemes rugius sėti reikia anksčiau.

Greičiau ir geriau sudygsta gera sėkla, negu bloga, todel rugius sėjant reikia atsižvelgti ir į šią aplinkybę. Be to, rugiai greičiau sudygsta tuomet, jei pasėjus šiltesni būna orai ir jei žemėje užtenkamai būna oro ir drėgnumo. Todel, jei ruduošiltas ir pakankamai drėgni orai, tai rugius galima ir vėliau pasėti. Priešingam atsitikime — anksčiau.

Kai del mūsų krašto klimato, tai visuomet bus geriau rugius pasėti anksčiau, nes pas mus rudenyje maža būna šaltos, todel pavėlavus su rugių sėją, rugiai paprastai blogai sudygsta. Jei ir būna viena kita šiltesnė diena, tai į tai geriausia nekreipti domės, nes pas mus nekuomet negalima pasitikėti oro pastovumu. Todel pas mus šiame atsitikime geriausia laikyties taisyklės: geriau rugius pasėti dieną — kitą anksčiau, negu pasivėlinti.

Toliau, sėjant rugius nemaža reikia kreipti domės į sėklą, nes geri rugiai gali užaugti tiktai iš geros sėklos.

Reikia pastebėti, kad pas mus ligi šioliai labai maža į sėklą kreipiama domės, nes dažnausia sėja net nearpuotą, o tik šluota išvėtintą rugių sėklą. Nekalbant jau apie tai, kad tokioje sėkloje daugybė būna netikusių grūdų ir piktžolių, bet žymi dalis ir pelų. Suprantamas dalykas, gero rugių derliaus negali būti net tada, jei tokią sėklą pasėsime ir į geriausiai įdirbtą ir įtręštą dirvą. Gaila tiktai įdėto triūso. Todel pirmiausia ūkininkai turi stengtis savo sėklą gerai išvalyti. Kas ligi šiolei neturi arpų, o neturi jų apie 90% visų ūkininkų, privalo pasirūpinti jas įsigyti. Ar nusipirksi, ar pats pasidarysi — by tik ji būtų! Negalima įsivaizdinti, kad ligi šiolei ūkininkai galėtų apsieiti be taip svarbaus įrankio. Jei vienas ūkininkas įsigyti arpos negali, tai gali tai padaryti susidėję du–trys ūkininkai. Juk arpa yra tokis įrankis, kuris lengvai gali aptarnauti ir kelis ūkininkus.

Toliau, ūkininkai privalo plačiau naudotis įsteigtomis Liet. Ūkio Draugijos, Šeimelių ir Lenkų ūkio organizacijų javų valymo stotimis, kur už kelius skatikus gali išvalyti savo sėklą. Turiu pastebėti, kad ligi šiolei tomis stotimis naudojasi tiktai mažas ūkininkų skaičius. Vietomis turėdami po nosiui javų valymo stotį ūkininkai ja nesinaudoja, o sėja pusiau su pelais sumišusią sėklą. Kai paklausi, kodel taip daro, tai gauni atsakymą, kad vieniems stoties prižiūrėtojo nosis nepatinka, kitiems kelnės, — žodžiu, visuomet randas pasiteisinimas. Gali būti, kad stoties prižiūrėtojai ne visuomet atatinkamai parinkti. Bet juk klaida galvma pataisyti, tai yra galima del tokių ponų elgėsio kam reikia pasiskųsti ir jie bus tuojau pakeisti. Negalima sakyti, kad ūkininkai nežinotų kam pasiskųsti.

Toliau, rugių sėkla turi būti sveika, gerai nunokusi, daigi ir stambi; grūdai turi būti švarūs. Tiktai iš stambių grūdų gali užaugti stiprūs diegai.

Sėja rugius rankomis arba tam tikromis sėjamomis mašinomis, pakrikiai arba į rėdelius. Pas mus ligi šiolei visur sėja rankomis ir pakrikiai.

Jei rugiai sėjami rankomis, tai prieš sėjimą lysias reikia bent po kartą išilgai išvalkuoti akėčiomis, o po to galima sėti rugius. Rugius pasėjus, paprastai leidžiama akėčios skersai lysių po du kartu, kad pridengus sėklą į dirvą išlyginus.

Jei rugiai sėjami nuokalnioj vietoj, tai sėkla įakėti reikia būtinai skersai, nes priešingame atsitikime grioveliai bus padaryti stačiai žemyn ir vanduo tekėdamas daug trąšos išplaus.

Vidutiniai rugių sėkla turi būti pridengta $2\frac{1}{2}$ — 6 cm. storumu. Jei žemė kietesnė, tai reikia pridengti ploniau, o jei lengvesnė — storiau.

Sėjant rugius pakrikiai rankomis sėklos į 1 dešimtinę išeina nuo 180 ligi 200 kg.

Didesniuose ūkiuose javus sėja tam tikromis sėjamomis mašinomis. Sėjamoji mašina tuo yra naudinga, kad kur kas greičiau galima atlikti darbas ir sėjimas būna daug lygesnis. Rankomis ir geriausias sėjikas labai lygiai darbo ne atliks ir visuomet vietomis bus javai tankiau susėti, o vietomis — rečiau. Didesniuose ūkiuose sėjamoji mašina visuomet apsimokės.

Užsieniuose visus javus dabar sėja išimtinai į vėdelius tam tikromis eilinėmis sėjamomis mašinomis. Sėti į rėdelius yra kur kas geriau, negu pakrikiai. Ir štai kodel.

Pasėtą pakrikiai rankomis arba sėjamąja mašina sėklą reikia paskui akėjimu pridengti. Norint tą darbą mes ir rūpestingiausia atliksime, vis tiek sėklą pridengsime nelygiai ir vieni grūdai pateks į žemę giliau, o kiti — sekliau. Todel ir javai sudygs nelygiai: tuo tarpu, kai vieni diegai bus jau visiškai stiprūs, kiti dar tik pradės lysti iš žemės. Stipresnieji diegai stelbs silpnesniuosius, taip kad pastarieji ligi žiemos nespės kaip reikia išaugti ir paskui žus nuo pirmųjų šalčių. Dalis sėklos pateks per gil ai ir todel visai nesudigs. Be to, dalis sėklos paliks visai nepridengta ir taip pat pražus.

Kas kita sėjant rėdine sėjamąja mašina. Rėdinė sėjamoji mašina ne tiktai paseja į rėdelius, bet ir sėklą pridengia vienodu giliumu, taip kaip prieš sėją nustatoma. Tiktai rėdine sėjamaja mašina galima sėkla pridengti tokiu giliumu, kokis javams tinkamiausias. Akėčiomis to padaryti negalima. Kadangi rėdinė sėjamoji mašina ligiai suseja ir lyg ai sėklą pridengia, tai, jeigu sėkla būna vienoda, tai ir diegai būna vienodo stiprumo ir vieni kitų nestelbia.

Sėjant javus rėdine sėjamąja mašina ne tik gaunama didesnis javų derlius, bet ir pačios sėklos mažiau išeina, tai kad šios mašinos gana greit save apmoka. Taip, sėjant rankomis į 1 dešimtinę sėklos išeina mažiausia 180 kg. Tuo tarpu *sėjant rėdine sėjamąja mašina sėklos į 1 dešimtinę išeina tiktai 112 kg.*

Tokiu būdu 180 — 112 = 68 kg. arba 4 su viršum pūdai rugių. Taigi, sėjant rėdine sėjamąja mašina sutaupome tiktai iš vienos dešimtinės 4—5 pūdus rugių. Jeigu rugių pūdą skaitysime po 5 zlotus, tai gausime 20 — 25 zlotus. O juk ūkininkas paséja ne vieną dešimtinę rugių ir tai sėja ne vienus rugius. Todel kiekvienam turi būti aišku kaip greit gali save apmokėti rėdinė sėjamoji mašina.

Tiesa, rėdinė sėjamoji mašina yra gana brangi ir smulkesniam ūkininkui sunku ji būtų įsigyti. Bet ko negali vienas padaryti, tai gali susidėję keli.

Reikia tačiau pastebėti, kad rėdinė sėjamoji mašina ne visur galima vartoti. Taip, rėdine sėjamąja mašina negalima sėti akmenuotoj dirvoj, plėšiniuose, o taipogi labai apleistoj dirvoj, ypač kur yra daug varpučio (pirnyko). Tokioms dirvoms reikia geresnės kultūros ir tik tada vartoti rėdinę sėjamąją mašiną.

Pasėtų rugių prižiūrėjimas.

Pirmiausia, pasėtus rugius reikia atatinkamai išvagoti. Vagos paprastai varoma tomis vietomis, kur labiausia laikosi vanduo. Vagų kraštus reikia spatu iškasinėti ir išmestą žemą grėbliu išlyginti. Jei būna reikalo, tai krašluose reikia padaryti grabutės. Šis darbas būtinai turi būti atliktas, nes kitaip vagavimas nieko nepadės.

Jei ruduo šitas ir rugiai pasėti anksti, tai jie labai sužėlia. Tada būna pavojaus, kad jie greičiau gali išsusti. Tokiuose atsitikimuose rugius galima nuganyti arba dalgiu nupiauti.

Gyvulius leisti ant rugių galima, kai žemė sausair nesiklampoja, arba kai žemė pašąla. Tada jiems gyvuliai nėra pavojingi. Bet kai žemė šlapia, tai gyvulių leisti negalima. Bet to, geriau rugius nuganyti galvijais, negu avimis, nes šios labai žemai nukanda diegus ir per tai diegams pakenkia. Bet įšalus žemei, ir avis be jokio pavojaus galima išleisti.

Jeigu buinius diegus nupiaujama dalgiu, tai reikia piauti kiek aukščiau, ne paliai pačią žemę, ir prieš šalčius, kad nupiauti diegai ligi šalčių suspėtų užgydyti padarytas žaizdas. Jei tą darbą atlikti vėlai, prieš pat šalčius, tai galima diegams pakenkti.

Gyvulius leisti ant jaunų rugių galima tada, kai diegai sausi. Ant drėgnų galvijus leisti pavojinga, nes tada gyvuliai greit persiėda ir išpunta, o išputęs gyvulys gali ir nudvėsti, ypač kai daugelis ūkininkų nemoka išputusių gyvulių gelbėti.

Agr.

Karbunkulas.

Karbunkulas, kitaip vadinamas Sibiro liga arba stačiai jundeigia, pas mus ne retinybė. Šia liga suserga gyvuliai vasaros metu, kuomet gyvuliai neturi gero vandens gėrimui. Karbunkulas dažnai pasitaiko ypač pelkėtose vietose, kur jis laikosi beveik nuolat. Karšių limpamų gyvulių ligų, kuri dažnai padaro labai daug žalos ūkiui.

Kokie gyvuliai suserga karbunkulu.

Karbunkulas—labai pavojinga ir limpama liga. Ja suserga beveik visi mūsų naminiai gyvuliai, bet dažniausia arkliai, karvės ir avys, rečiau – kiaulės. Bet svarbiausia tai, kad šia liga užsikrečia ir žmonės neatsargiai apsieinant su sergančiais gyvuliais.

Karbunkulas pas mus atsirado jau labai senai ir beveik kas metai tai vienur, tai kitur pridaro ūkiui nesenai atkreipė į save domę mokytų žmonių, o ypač tų, kurie visą savo gyvenimą pašventė naminių gyvulių ligų tyrimui ir suradimo būdų jų gydymui.

Ilgai mokyti vyrai tyrinėjo karbunkulą, norėdami surasti jos priežastį, ligi pagaliau jų darbas davė vaisius. Žiūrinėdami po tam tikrais padidinamais stiklais, vadinamais mikroskopais, paimtą iš šia liga sergančio gyvulio kraujo lašą, jie pastebėjo jame nedideles lazdeles, atskirtas viena nuo kitos vos pastebimais tarpais. Sveiko gyvulio kraujas neturi savyje tų lazdelių; nebūna jų ir sergant gyvuliui kuria nors kita liga, todel mokyti vyrai suprato, kad tos lazdelės, vadinamosios bakterijos, ir yra karbunkulo priežastis. Ir ištikrųjų, gana buvo įleisti tokio kraujo su išvardytomis lazdelėmis sveikam gyvuliui,—ir jis tuojau susirgdavo karbunkulu.

Nuo to laiko karbunkulo priežastis—bakterija tapo surasta ir mokytiems vyrams paliko tiktai ieškoti pasekmingų vaistų jos sunaikinimui.

Viename kraujo laše sergančio karbunkulu gyvulio tokių bakterių būna keletas tūkstančių. Štai kodel kraujas šia liga sergančių gyvulių taip yra limpamas.

Taigi mes jau žinome, kad karbunkulą iššaukia ne kokia tai didelė musė, bet mažutė, laisva akimi neįžiūrima lazdelė — bakterija. Šių bakterių būna dregnose vietose, žemėje, stovinčiam, pūvančiam vandeny; veisiasi ji labai greit, kaip ir sudėdama kiaušinėlius, vadinamus sporais. Jos sporai gali keletą metų išbūti nežuvę žemėje. Nepakenčia jie tačiau didelio karščio, šalčio, o taipo gi kaip kurių vaistų.

Kas karbunkulą platina.

Iš pasakyto jau aišku, kad karbunkulas prasideda patekus į kraują tam tikroms karbunkulo bakterijoms. Tai atsitinka tada, kai gyvuiys suėda apkrėstą bakterijomis pašarą arba atsigeria apkrėsto vandens. Maistas ir vanduo patenka į pilvą, iš pilvo į žarnas, o iš žarnų į kraują. Jeigu gyvulys apserga suėdęs pašaro arba ganykloje, tai tada galima karbunkulą skaityti vietiniu. Bet kartais ir taip atsitinka, kad vietos ganykla tampa užkrėsta atvarytais iš kitur gyvuliais. Taip, prieš karą į vieną sodžių atvažiavo čigonai ir paleido ant nakties savo arklius į sodžiaus pievas. Nakty vienas čigonų arklių sunkiai susirgo ir, norėdamas išgelbėti savo arklį, savininkas mėgino leisti kraują. Bet jo gydy-

mas neturėjo pasisekimo, arklys už kelių valandų nudvėsė ir ganykla tapo užteršta krauju. Apraudoję savo arklį čigonai ant rytojaus išvažiavo, o ganykloje susirgo dešimts ūkininkų karvių tą pačia karbunkulo liga, kaip ir čigono arklys.

Taigi, karbunkulas gali būti vietinis ir gali būti užneštas iš kitur. Užnešti ligą gali ne tik sergą gyvuliai, bet ir visokios nuo sergančių gyvulių atmatos, kaip tai: mėsa, vilna, oda. Su apkrėstomis odomis pirmausia turi reikalą žmonės. Žmonės ima odą į rankas ir jei rankos suskilę arba pažeistos, tai toks žmogus lengvai gali susirgti karbunkulu. Be to, jis lengvai gali apkrėsti savo ir svetimą arklį, liesdamas juos nešvariomis rankomis.

Vasaros metu daug būna musių, uodų ir sparvų ir kas nežino, kaip jie įkyri gyvuliams. Taigi ir vabzdžiai gali apkrėsti gyvulius karbunkulu, jei nuo sergančio gyvulio nutupia ant sveiko. Ant kojų ir gilio jie perneša ligos perus. Musės gali pernešti ligą nuo apkrestos odos arba lavonų ant sveikų gyvulių ir žmonių. Be to, ligą galima pernešti su apkrėstu pašaru, kaip antai: šienu, šiaudais.

Ligos žymės.

Atskiria tris karbunkulo formas: odos, žarnų ir staigųjį. Susirgęs karbunlkulu gyyulys išrodo nuobodus, plaukai pasišiaušia, ėda nenoromis, geria taip pat nenoromis, pastebimas kojų silpnumas ir vaikščioja kaip ir svyruodamas. Prie paviršutinės karbunkulo formos įvairiose kūno dalyse, dažniausia — ant krūtinės, ant pilvo, arba ant mašnos, o kumelių ir karvių aplink, arba ant tešmens,— randas įvairiaus didumo guzai, kuriuos moksliškai vadina *karbunkulais*. Guzai greit didėja, čiupinėjant jie vidurį kieti, kraštuose minkštesni ir iš pradžių karšti, bet greit daros šalti ir kieti. Jei gyvuliui tuojau nesuteikti pagalbos, tai už dienos, daugiausia už dviejų jis nudvesia. Šiame atsitikime karbunkulo bakterijas patenka į odą (dažnai įkandus musėms), iššaukia joje uždegimą, sutinimą ir, jei savo laiku jų čia nesunaikinti, tai pereina į kraują, greit dauginasi, apkrečia visą organizmą ir gyvulys nudvesia.

Žarnų karbunkulas apsireiškia sopėjimais žarnose ir bendru gyvulio nusilpimu. Gyvulys išrodo nelinksmas, neėda ir negeria, plaukai pasišiaušia, pastebimas silpnumas kojose, kūno drebėjimas, karštis, sunkus kvėpavimas, durimas, užkimimas, girgždėjimas gerklėje. Gyvulys dažnai žiūri į pilvą, muša kojomis, stena; arkliai dažnai voliojasi. Karvės susirgusios tuojaus nustoja davusios pieno. Prieš mirtį gyvuliui prasideda vidurių suirimas ir vietoj išmato eina kraujuotas skystimas. Gyvuliui nudvėsus išsipučia pilvas ir iš šnervių eina baltas skystimas. Liga dažniausia nusitęsia viso kelias valandas ir todel didžiumą gyvulių, susirgusių žarnų karbunkulu, išgelbėti nepavyksta. Jei kritusį karbunkulu gyvulį išdarinėti, tai pamatysime, kad mėsa jo tamsi; kraujas tirštas, juodas, greit sutirštėja ant peilio ašmenų ir blizga kaip liakas. Žarnos stipriai išpūstos, raudonos spalvos ir ant vidurinio paviršiaus matos nedidelės žaizdelės. Pilvo ir krūtinės landose esti gana daug kraujuoto skystimo. Kasa smarkiai išpūsta ir kokia penkius kartus didesnė už normalę; tulžies pūslė pilna skystimo. Jaknos ir inkstai tamsesni, kaip normalūs. Pūslėje (šlapumo) raudoni syvai, o kaip kada kraujas. Plaučiai murmulo spalvos, raudoni ir vidurį pripildyti kraujuoto skystimo.

Gyvulio lavonas būna taip išpūstas, kad jei į jį suduoti lazda, tai gaunama balsas kaip būgno,

Trečioji karbunkulo forma — vadinamasis staigusis, nes gyvulys visą laiką išrodo sveikas ir tik staiga krinta ant žemės, raitosi ir greit nudvesia. Pastaroji karbunkulo forma pasitaiko rečiau, bet ji mums rodo, kaip stipri yra karbunkulo bakterija, kaip pragaištinga ji gyvuliui, kaip atydžiai reikia žiūrėti gyvulių, kad apsisaugojus nuo ligos, o tuo patim ir nuo nuostolių.

Kovos būdai.

Jeigu kur nors atsiranda karbunkulas, tai tuojau reikia imties šių priemonių: 1) Apie kiekvieną įtariamą ligos atsitikimą, arba kritus gyvuliui, tuojau pranešti artymiausiam gyvulių gydytojui, gminai arba policijai.

2) Susirgusius gyvulius tuojau atskirti nuo sveikų ir pastatyti skyrium, kad neturėtų jokio susisiekimo.

3) Sergančių gyvulių prižiūrėjimu privalo užsiimti vienas žmogus, kurio negalima leisti prie sveikų gyvulių.

4) Šerti susirgusius gyvulius reikia iš atskirų indų.

5) Pristatytas prie sergančių gyvulių žmogus turi apsieiti apsargiai, kad pats liga neapsikrėstų ir kad kitų neapkrėstų. Todel savo drabužiais nereikia liesti sergančiųjų gyvulių, neliesti be reikalo rankomis, o jei tenka kas nors rankomis daryti, tai po to gerai nuplauti rankas su muilu.

6) Nereikia prie sergančių gyvulių leisti žmogaus, kuris turi pažeistas arba suskirdusias rankas.

7) Visi daiktai, kurie turėjo susisiekimą su sergančiu gyvuliu, kaip tai: kibirai, loviai, pakinkai ir t.t., turi būti sunaikinti, o jei brangūs, tai turi būti apvalyti sulig veterinoriaus nurodymų.

8) Saugoti gyvulius nuo vabzdžių.

9) Pakeisti ganykla, jei bent vienas gyvulys krito ant jos.

10) Įtaisyti tam tikras vietas, kur nudvėsią gyvuliai karbunkulo liga būtų užkasami.

11) Lavomis užkasti mažiausia 3 aršinu gilumu. Nepalikti neužkastų lavonų.

12) Nelupti nuo tokių gyvulių odos.

13) Sergančius gyvulius statyti į tokias vietas, kurias ūkyje rečiausia tenka naudoti. Jokiu būdu sergančių gyvulių negalima statyti į triobas, kur laikoma pašaras, pakinkai ir kiti įrankiai.

14) Vietos, kur nudvėsė gyvulys, reikia padaryti dezinfekcija sulig veterinoriaus nurodymų.

15) Jei gyvulys nudvėsė ant žemės, tai nukasti viršutinis žemės sluoksnis $^{1}/_{4}$ aršino storumo ir užkasti kartu su lavonu. Jei gyvulys krito tvarte, tai mėšlas reikia išvežti laukan ir sudeginti, arba užkaste žemėn. Tvarto sienų padaryti dezinfekciją sulig veterinoriaus nurodymų.

16) Nudvėsusius gyvulius taip išvežti, kad iš šneirių ir užpakalio neitų skystimas, nes tas skystimas taip pat gali užkrėsti sveikus gyvulius.

17) Lavoną liesti tiktai užsimovus odines pirštines, kurios po to ištepti degutu.

18) Negerti žalio pieno ir vandens.

19) Sveikuosius gyvulius maudyti, jei yra upelis ar ežeras, arba palieti šaltu vandeniu.

20) Neganyti gyvulių karščiausių dienos laiku, kuomet ypatingai daug būna musių. Geriau pašerti gyvulius tvarte, o į gėralą dadėti truputį druskos, arba į 1 kibirą vandens dadėti vieną valgomą šaukštą druskos rūkšties (HCl).

21) Vietose, kur karbunkulas dažnai pasikartoja, daryti gyvuliams saugojamąjį skiepijimą nuo karbunkulo.

Įvairūs tiesų dalykai.

Vekselis.

Vekselis — tai yra dokumentas, kuriame jį išduodąs asmuo pasižada sumokėti tam tikru laiku didesnę ar mažesnę pinigų sumą asmeniui, kuris tą vekselį išmokėjimui pristato.

Už vekselį atsako ne tik tas, kuris tą vekselį išstatė, bet taipogi ir kiti asmens, kurie ant to vekselio padėjo savo parašus, perleidžiant tą vekselį pasirašė — turi mokėti.

Paprastai vekselius rašo ant tam tikrų blankų, kuriuos perkant išsyk apmokama tam tikras mokestis. Tačiau galima parašyti vekselis ir ant paprasto popierio, bet šiame atsitikime turi būti pačiam pasižadėjimo tekste pavartotas žodis „vekselis", pasižadėjimo turinys turi rodyti, kad skolininkas pasižada sumokėti tam tikru laiku didesnę ar mažesnę pinigų sumą vekselyje išvardytam asmeniui; be to, turi būti paduota dato ir vieta, kur tas vekselis buvo išduotas, o taipogi išduodančio vekselį parašas. Gi vekselio savininkas, atėjus mokėjimo terminui, turi žodžiu arba geriausia raštu skolininkui pranešti kur vekselis randasi. Jei skolininkas vekselį neišperka, tai išpirkimo dienoj arba 2 dienų bėgy reikia kreipties į notarą, kuris vekselį užprotestuos. Su užprotestuotu vekseliu reikia kreiptis į Taikos Teismą arba Apygardos Teismą, kad išduotų egzekucinę kliauzulę, su kurios pagalba galima per kamarninką išieškoti priklausomą sumą.

Jei vekselis savo laiku nebuvo užprotestuotas, — tuomet jis nustoja vertės kaipo vekselis ir tuomet ieškoti skolos galima tiktai paprastu teismo keliu. Vekselis visiškai nustoja vertės per 1 metus nuo užprotestavimo dienos.

Kaip pasidalinti turtas.

Dažnai kam nors pasimirus iškyla reikalo pasidalinti bendrai paveldėtas turtas. Nėra įstatymo, kuris įsakytų nuosavybės nedalomumą ir todel kiekvienas bendras savininkas turi teisės reikalauti pasidalinimo. Tiesa, kartais gali būti padaryta sutartis, numatanti berdr. turto nedalomumą bet jinai riša tik 5 met.

Norint turtas pasidalinti, reikia arba surašyti notarjalinis dalybų aktas, arba duoti teismui turtą padalinti, ar gera valia padaryti tarpu savy dalykų sutartį.

Jeigu paveldėtojai geruoju pasidalinti negali ir užveda bylą teisme, tai turtas turi būti įkainotas ir nustatyta jo tikroji vertė.

Kiekvienas paveldėtojas gali reikalauti naturalinio kilnojamųjų ar nekilnojamių turtų padalinimo. Jei nekilnojamas turtas yra nedalomas, pv. trobesiai, o kiekvienas bendrų savininkų reikalauja sau dalies, tai reikia bendroji nuosavybė parduoti licitacijoje ir gauti pinigai pasidalinti.

Pirm negu įvyks galutinas pasidalinimas, paveldėtojai privalo atsiskaityti tarp savęs, tai yra sumokėti vieni kitiems esamas tarp jų skolas.

Tai pat prieš dalybas reikia nustatyti, ką paveldėtojas privalo sugrąžinti pačiam palikimui. Mat, kiekvienas paveldėtojas, kurį palikėjas gyvas būdamas kuo nors apdavanojo, turi tatai sugrąžinti. Gyvenime tokis grąžinimas atrodo šitaip: apdavanotas paveldėtojas prie dalykų gauna savo dalį, atskaičius iš jos dovanų vertę. Bet jeigu duodant dovanas buvo pažymėta, kad jos yra negrąžinamos, tai atskaitymo neesti.

Paveldėtojai išrenka iš savo tarpo vieną asmenį, kuris sudaro atskiras dalis. Jeigu jie nesutinka rinkti, tuomet teismas tam tikslui paskiria specijalų žinovą. Paprastai jau sudarytas dalis renkamasi traukiant burtus.

Kada patys paveldėtojai negali gera valia pasidalinti, ir notaras neįstengia surašyti atatinkamo akto — dalykas pereina teisman, kuris atlieka tai sulig teisės nurodymų.

Kartą įvykęs pasidalinimas įgyja teisinės galios ir jisai galima sutraukti tik tuomet, jeigu kuris nors paveldėtojų įrodytų, kad besidalinant jisai liko suklaidintas, arba per prievartą sutiko prisiimti jam pripažintą dalį, ar pagalios įrodyti, kad jo dalis išpuolė vienu ketvirtadaliu ($^{1}/_{4}$) mažesne, negu jam tikrai priklausė.

Jei vėliau atsiranda daiktų, kurie besidalinant buvo užmirsti, tai del jų turi įvykti antros dalybos.

Klausimai ir atsakymai.

Amaras ant obelaičių.

Klausimas. Pernai užvedžiau sodnelį, kuriame pasodinau keliolika obelaičių. Šiemet iš pavasario jos gerai augo. Kiek vėliau atsirado ant lapų daugybė žalių mažų vabalėlių, kurie ėmė lapus sukti. Aš norėdamas juos išnaikinti, apipyliau kelias obelaites sūrimu (sūdytas skystimas, kuriame mirko mėsa), Nuo to obelaičių lapai nukrito ir nebežinau ar atžels. Kas daryti, kad tos obelaitės vėl atželtų? Ir kaip išnaikinti tuos vabaliukus? Tie vabaliukai rodos bus amaras. *P. Kup.*

Atsakymas. Jeigu obelaitės bus ištikrųjų žuvę, tai nėra jokių būdų jas atgaivinti. Taip pat nėra būdų, kad atželtų nukritę lapai.

Kai del amaro, tai nieko nėra lengvesnio kaip juos išnaikinti. Kaip tik pasirodo amaras, tuojau reikia medžius apipurkšti **žaliojo muilo tirpiniu**.

Šiuos vaistus galima taip prirengti, Imama $3^{1}/_{2}$ kg. žaliojo muilo, gerai ištirpiname karštame vandeny ir supilama į statinę vandens. Vandens turi būti 100 litrų. Tuo būdu gauname $3^{1}/_{2}\%$ tirpinį, kuri pasekmingai naikina amarus.

Vaistai nuo musių.

Klausimas. Kokius vaistus ar priemones vartoti, kad naminius gyvulius vasarą apgynus nuo musių?

Pr. Breslavietis.

Atsakymas. Patarčiau Tamstai tepti gyvulių odą šiais vaistais: Imama $^{1}/_{2}$ kvortos elnio rago riebalų, kurį taip pat vadina kaulo degutu, atskiedžia $^{1}/_{3}$ kvortos medžio riebalų (derevianoje maslo) ir dadeda du valgomu šaukštu naftalino: visa tai gerai sumaišoma ir gaunas stipriai dvokiąs skystimas. Šis tepalas odai nieko nekenkia, o musės jo kvapsnio labai nemėgsta. Juo reikia patepti įvairias gyvulio kūno dalis, būtent: nugarą, papilvę, mašną ir krūtinę.

Dirbtiniai dantys.

Klausimas. Visų bedančių vardu klausiu, kiek kainuotų auksinio ir kaulinio danties įdėjimas?

Anupras Berdakas.

Atsakymas. Į Tamstos klausimą sunku atsakyti. Dirbtinio danties kaina pareis nuo to, į kokį dantų gydytoją kreiptis. Mat, kiekvienas gydytojas turi savo kainą ir dantims jokios taksos nėra.

Teisių patarimai.

Palikimas.

Klausimas. Tėvas pasimirė prieš 42 metus ir paliko žemės. Mūsų buvo keturios seserys: Vyriausioji sesuo ištekėjo namie ir jos vyras apėmė tėvo ūkį. Vėliau ištekėjom ir mes trys. Tėvo ūkis paliko prie vyriausiosios. Iš to ūkio mes ištekėdamos gavom labai nedaug kraičio. Ar galime dabar ieškoti savo teisių?

Atsakymas. Kadangi Tamstos nemeginot ieškoti savo teisių beveik 40 metų, manome, kad Tamstų teisės jau pasenėjo. Todel sunku patarti bylinėtis.

Užrašė žemę brolėno pačiai.

Klausimas. Nevedęs brolis, mirdamas surašė prie keturių liudytojų testamentą, kuriuo paveldėtą nuo tėvo žemę perleido brolėno pačiai su vaikais. Netrukus jis pasimirė. Paveldėtojai jau nusiuntė testamentą Apygardos Teismui užtvirtinti. Ar aš, mirusiojo sesuo, ištekėjusi prieš 36 metus, galiu sulaužyti tą testamentą ir paimti tėvišką žemę?

P. S.

Atsakymas. Brolis pilnai turėjo teisės užrašyti savo žemę brolėno pačiai ir vaikams. Bet jeigu testamentas būtų netiksliai surašytas, tai jisai galima būtų nublokšti ir tuomet Tamsta gautum žemės dalį. Pirm pradedant bylą, reikia betgi kreiptis į advokatą, kuris peržiūrės testamentą teisme.

Tetos dalis.

Klausimas. Prieš 30 metų pasimirė diedukas ir jo paliktą ūkį apėmė mano tėvas. Tėvui pasimirus, atvyko teta ir apsigyveno ant žemės. Dabar sugrįžau tėviškėn aš, bet teta sutinka duoti man tik pusę žemės. Kokia žemės dalis priklauso teta? *P. U—kas.*

Atsakymas. Nežinant smulkmenų, sunku yra pasakyti, kas priklauso tetai. Jeigu diedukui pasimirus Tamstos tėvas vienas ūkininkavo 30 metų, tai teta bendrai jokių teisių prie žemės neturi.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apskr.

Šuma-Krokšlys, Kaniavos vals. Laimingi jaučiamės, kad turime savo lietuvišką mokyklą, kurioje mokytojauja darbščios ir pavyzdingos mokytojos, p. M. Š. ir p. J. T., kurios netik uoliai mokina vaikus mokykloje, bet nemažiau rūpinasi ir suaugusio jaunimo švietimu bei lavinimu. Malonu pažymėti ir tas, kad ir jaunimas taip pat kas kart labiau supranta ir įvertina šviesos ir mokslo svarbumą ir prie jo žengia. Mūsų sodžiaus Šv. Kazim. Dr-jos skyrius šiemet suruošė net du vakarus. Vienas vakaras buvo suvaidintas balandžio 21 dieną, antras gegužės 21 dieną. Prie to prisidėjo p. mokytojos ir vietinis jaunimas, kuris nusikratęs plečkaitininkų įtakos, pradėjo tautinį ir kultūrinį darbą, kurio čia niekuomet nepritruks, nes mūsų sodžius yra paskutinė sargyba tarp lietuvių ir gudų gyvenamų vietų. Į pietus nuo mūsų sodžiaus jau prasideda gudiški sodžiai, bet gudėjimo pavojaus nėra, nes susipratimas mūsų tarpe auga.

Lapė.

Švenčionių apskr.

Tverečius. Birželio mėn. 30 d. buvo pašventintas liaudies namas, (nors medinis). Dabar žmoneliai turės kur užeina. Pašventinimo laike nemaža salė buvo žmonių kimšte prikimšta. Podraug su namų pašventinimu buvo suvienyta ir akademija Šv. tėvui Pijui XI pagerbti. Klebonas po pašventinimo nušvietė susirinkusiems Šv. tėvo reikšmę bažnytiniame ir pasauliniame gyvenime, po to vietinio bažnytinio choro buvo pagiedota Popiežiaus himnas. Dar kalbėjo pp. K. L. ir R. B. nušviesdami praeities laikus ir dabartinį lietuvių tautos gyvenimą. Po to sugiedota Tautos himnas ir klebonas pasakė, kad tos dienos iškilmės jau užbaigtos ir kad tas liaudies namas skirtas įvairiems prakilniems dalykams k. t. paskaitoms, susirinkimams, vakarėliams ir tt. ir sulig noro bažnytinės vyresnybės bus vadinamas: Popiežiaus Pijaus XI vardu. Po savaitės laiko vietinis Šv. Kaz. D-jos skyrius surengė gegužinę ir vakarą naujoje salėje. Apie 3 val. p. p. griežiant Adutiškio dūdų orkestrui pasipylė jaunimo būrys vieškeliu iš Tverečiaus į gegužinės vietą už poros kilm. prie gražaus miškelio, kur plevėsavo tautinės vėliavos. Vakare buvo sulošta veikalėlis „Ubagėlis" ir monologas. Bet už vis labiau sužavėjo publiką dainos, kurių net keliolika buvo padainuota Adutiškio lietuvių choro p. L. Bielinio vedama. Paskiau dar Tverečiaus choras sudainavo porą dainelių ir Tautos himną. Po to buvo paskirta žaismai ir šokiai, bet klebonas neleido (nežinia kodel?). Tverečiškiai labai dėkingi p. L. Bieliniui, kad jis matonėjo su savo choristais atsilankyti ir taip žavėtinai gražiai visus palinksmino.

Vabalas.

Murmos, Kaltinėnų vals. Tai nemažas sodžius, kuris betgi niekuo nepasirodo tautiniame lietuvių judėjime, tiesiog skęsta tamsume. Pav. birželio 30 d. ėjo procesija iš Kaltinėnų į Reškutėnus. Procesijai pagerbti žmonės nusodino kelią jaunais berželiais. Tai labai pagirtinas dalykas, bet iš kitos pusės ir smerktinas. Vietoj to, kad šalykelį papuošus berželiais jų pasodinimu su šaknimis, visi berželiai, apie 200, buvo prikirsti miške ir tik tai dienai sukajšioti prie kelio. Toks jaunų medelių naikinimas yra nedovanotinas dalykas. *—iu—s.*

Kretonys, Kaltinėnų vals. Birželio 23 dieną pas mus buvo suruoštas vakaras, kuris, reikia laikyti nusisekusiu. Kaip visur taip ir pas mus vaidinant vakarus, susirenka daug jaunimo, net ir iš kitų sodžių. Šiuo žygiu atsilankė jaunimo iš Pašamines ir Murmų. Atėję pradėjo veržtis į klojimą be bilietų. Bet susitikę griežtą pasipriešinimą, vargšai turėjo sutikti su likimu ir norėdami būti šokiuose, kai kurie turėjo už bilietus užsitaityti savo daiktus. Tikrai negražu. Buteliukui visuomet atsiranda keli auksinai, o bilietui į vakarą neturi ir kelių skatikų.

P. A.

Senadvaris, Švenčionių vals. Jau patsai sodžiaus pavadinimas rodo, kad čia nuo amžių gyvenama lietuvių, kurie iki šiol išlaikę savo kalbą ir toliau žengia tautinio susipratimo keliu. Pav. įsteigus Kulniškės sodžiuje Šv. Kaz. Draugijos skyrių, prie jo prisidėjo ir mūsų sodžiaus jaunimas. Vaikus taip pat leidžiame lietuviškon mokyklon. Skaitant laikraščius nuolat užtinkame žinių apie lietuvių ištautėjimą. Tuo tarpu pas mus priešingai. Štai 1921 metais atvykusi mūsų sodžiun iš Rusijos viena šeimyna, kuri nesuprato nė žodžio lietuviškai, dabar netik kad gražiai išmoko lietuviškai kalbėti, bet veikliai prisideda prie viešojo lietuvių gyvenimo. Tai labai malonus reiškinys ir duok Dieve, kad tokių būtų kuodaugiau.

Jaunutis.

Reškutėnai, Kaltinėnų vals. Birželio 30 d. vietinio Šv. Kaz. D-jos skyriaus rūpesniu buvo suruošta vakaras, kuris betgi visais atžvilgiais nepavyko. Maža to, kad vaidino blogai, bet dar blogiau užsilaikė publika, keldama triukšmą. Del to net kai kurie rimtesni svečiai turėjo išeiti vaidinimo metu. Nejaugi taip nekultūringai elgtis yra malonus dalykas.

P—gių A.

Linkmenys. Čia paduosiu keletą žinelių iš mūsų padangės. Vietos jaunimas VI-24 surėngi vakarėlį. Kadangi visą tą dieną lyjo, tai žmonių maža teatsilanke ir kaip teko girdėt rengėjai gavo net deficito. Vaidino veikalėlį „Verpėja po Kryžium" pakankamai. Atsilankusiems labiausia patiko gyvieji paveikslai, nušviesti bengališka ugnimi.

Vietos Šv. Kazimiero D-jos Skyrius rūpinasi nusipirkt tautišką bažnytinę vėliavą. Gražus sumanymas. Dieve padėk!

Pernai metų nederlius neaplenkė ir mūsų kampelio. Nevienam teko ir be duonos pabūt. Vietos mokytojo p. S. pastangomis gauta iš Poznanės daug bulvių. Bulves dalino tiems, kurie taisė miestelio gatves. Dirbo tik neturtingieji. Tikisi gaut ir rugių, bet kažin ar pasiseks.

Ūkininkai džiaugiasi, kad ateinantiems metams duonelės turėsią, nes rugiai atrodo geri ir vasarojus pakol kas auga neblogai.

Liepos 7 d. atėjo mūsų miestelin iš Kaltinėnų vadinamieji gaisrininkai („Straż Ogniowa"), kurie savo neleistinu elgėsiu labai papiktino žmones. Kadangi tai buvo sekmadienis, tai žmonės eidami iš bažnyčios sustojo pasižiūrėt kas per vieni. O šiems matyt to ir tereikėjo. Jų viršininko liepiami apliet susirinkusius vandeniu, gaisrininkai visu greitumo išpildė jo įsakymą.

Kilo sumišimas. Vaikai išsigandę rėkia, žmonės bėga į visas puses, slėpdamiesi kampuos. O šie susimetusio lieja purvinu vandeniu. Ir daug kam sudergė šventadienio drabužius. Vieną moteriškę su vaikeliu ant rankų prispyrę kampe taip liejo, jog vaikelis negalėjęs atsikvėpt. Pasirodo, kad nekuriems ūkininkams stogus apdraskė. Nuėjus p. K. pasiskųsti, jų viršininkas su pasityčiojimu atsiliepė, kad jiems viskas galima daryti. O vienas iš jų—valsčiaus raštininkas pradėjo keliot mūsų jaunimą neleistinais žodžiais, kodel jisai neprisidedąs ir nepalaikąs „strażos ogniowos". Matyt „šlėktos" norėtų, kad linkmeniškiai juos pasitiktų.

Nemažai turime vargo ir su leidimais. Jau kelinti metai negauname leidimų laukų darbams dirbti (mat visa mūsų žeme randasi Nepriklausomoje Lietuvoj, o gyvename šiapus demarkacijos linijos). Neduoda leidimo ir sėdėk namie, nors darbas stovi lauke. Tas pat ir šiais metais. Jau Starosta Švenčionių nekuriems griežtai atsakė leidimų neduosiąs. Še tau kad nori ir Karaliaučiaus konferencijos ir pasienio judėjimo sutvarkymas.

Topčikas.

P. S. Jeigu taip negražiai pasielgė vadinam. „Straż Ogniowa", tai reikėjo kreiptis į policiją. Arba dabar galima už tokį savavališką rūbų sunaikinimą paduoti tuos ponus teisman. Tai bus geriausias jiems pamokymas, kaip elgtis su žmonėmis.

Kas del leidimų, tai negavę iš storastos turi skųstis Vaivadijai Vilniuje.

Pivorai, Tverečiaus vals. Seniau šis sodžius skaudu ir liūdna buvo minėti laikraščiuos, nes nieko gero nebuvo. Dabar gi virto visai kitaip. Jau gyvuoja Šv. Kazim. D-jos skyrius ir Ūkio Ratelis. Abudu veikia kiek gali. Dažnai jaunimas surengia viešų vakarėlių. Štai pereito menėsio 23 dieną buvo surengta vakarėlis, vietinio jaunimo ir iš gretimų kaimų Galalaukių ir Kaukučių. Suvaidino „Baltakė". Po vaidinimo jaunimas puikiai sudainavo keletą liaudies dainelių. Gražu, kad mūsų jaunimas ėmė broliškai gyventi ir bendrai rengia pramogėles, o sesutės kas kart dažniau dainuoja lietuviškas daineles. Čia daug darbuojas p. Balys Umbrožiūnas, kuris yra abiejų draugijų pirmininku. Tad garbė tokiam jaunimui ir tokiems vyrams, kurie dirba naudingą tėvynės darbą!

Bijūnėlis.

Astraviškiai, Tverečiaus vals. Čia jau Šv. Kazim. skyrius buvo visai pradėjęs irti. Knygynėlis buvo visai betvarkėj, o narių buvo likę tik keli. Trūko gero vado. Išrinkus naują pirmininką p. Feliksą Bagdoną, skyrius vėl atbudo ir ėmė pasekmingai veikti. Susitvarkė knygynėlis, narių skaičius nors per trumpą laiką paaugėjo keliomis dešimtimis ir jau dabar yra 70. Jo rūpesniu buvo surengta birželio 7 d. Gudapievy vakarėlis. Suvaidinta „Naujokų Komisija" ir pasakyta monologas. Viskas išėjo gerai ir tvarkingai. Kad daugiau tokių jaunuolių mūsų sodžiuose greičiau saulutė nušviestų mums šviesesnį rytojų.

Bijūnėlis.

Lydos apskr.

Rodunė, „Dziennik Wileński" Nr. 52 š. m. kronikoje įdėjo žinutę užvardydamas „Kompromitacja Radunia". Sulig statistikos to laikraščio, Rodunės valsčiuje esą daugiau 12,000 gyventojų — lietuvių 2000, žydų 1000, kiti gi esą lenkai. Renkant vaitą, jojo padėjėją ir „launyką" išrinkta visi lietuviai. Tikras „skandal w błahorodnom obščestvie" sušuktų rusas, gi lenkai iš „Dzien. Wil." šaukia „kompromitacja Radunia" — lietuviai užvaldė Rodunės valsčių! Toke daviniai rinkimų Rodunės valsčiuje čia nieko nestebina, nes kitaip ir būti negalėjo, nes Rodunės valsčiuje perdėm gyvena lietuviai, subaltgudėjusieji lietuviai, truputis šlėktų seniau sulenkėjusiųjų, na, ir dalis šiaudadūšių lietuvių, kurie pučiant dabartiniam vėjui sakosi esą „lenkai". Rinkimai įrodė, kad dauguma ne lenkų, o lietuvių: lietuvių čia yra ne 2000, o mažiausia *5000—6000* ir tai susipratusių, neskaitant šiaudadūšių, nes prie tokių sunkių sąlygų lietuviai sugebėjo išsirinkti 4 „radnus", vaitą, jojo padėjėją ir „launyką". Taigi kada „Dzien. Wil." plėšidamas savo rūbus šaukia „kompromitacja Radunia", mes sakome — valio rodunečiai lietuviai! Bravo! Seniai jau jums „broliai" stato juodą kryžių, jūs gi parodėte, kad peranksti giedoti „Amžiną atilsį...", jūs parodėte kad dar esate gyvi ir mokate ginti savo teises.

Žiežirba.

Red. prierašas. Minėtas „Dz. Wil." numeris kitą dieną tas žinias atitaisė guosdamasis, kad girdi taip nėsa, kaip jo korespondentas buvęs padavęs. Kas del vuito Andrukonies, tai šis senai jau žinomas, kaipo aršus lietuvių priešas. Apie tai jau mes pažymėjom. Tik gaila, kad iki šiol mes neturime tikrų žinių, kaip Rodunėj, ištiesų praėjo rinkimai ir kas ten laimėjo.

Asavos apylinkė. Lietuvių skautų Gedimino Draugovei padarius stovyklą arti Asavos, miškely, apylinkės jaunimas kas sekmadienis ten susirinkęs iki vėlios nakties linksminasi. Viena linksmiausiai praleistų dienų buvo VII.21 sekmadienis. Atsilankius apylinkės kunigams ir atvažiavus iš Vilniaus svečiams, vietos jaunimas pasirodė kuo mokėjo. Puodžių, Pavilonių ir Žusinių sodžiaus jaunimas pasižymėjo dainavimu, Žilionių, Asavelės ir Bylotų — gražiu šokimu ir kadrylium, Asavos ir Padvarės jaunimas, ačiū Dievui, jau tiek susiprato, kad palikęs vestuves savo sodžiuj, susispietė prie skautų pasiklausyti jų dainų, monologų, vaidinimo, radio ir laužo, kuriuos gražiai sutvarkė skautų komendantas Bartoška. Labai malonu, kad ir Aradenkos ponai nesipučia kitų ponų papročiu, o džiaugiasi pas skautus kartu su visais.

Brolis skautas.

ATSIŲSTA.

Š. m. liepos m. 17 d. „L. Ž." numeryje 159 vienas vilniškis lietuvis, nuvažiavęs atostogų N. Lietuvon, perdaug uoliai rūpindamos paduoti tenykščiai visuomenei žinių apie tai, kas šičia darosi, padavė net tokių smulkmenų, kaip pavyzdžiui, pavardę direktoriaus norimoj Vilniuje įsteigti L. Šv. Kazimiero Draugijos mokytojų seminarijoj, ko ne tik Vilniaus visuomenė, bet net pati L. Šv. Kazimiero Draugijos centro valdyba dar visai nežino.

Kadangi tokios ir jomš ponašios žinios gali suklaidinti „L. Ž." ir kitų laikraščių jas pakartojusių skaitytojus, todel laikome reikalinga įspėti laikraščių redakcijas, kad su tokiu uoliu (informatoriu) žinių teikėju ateityje būtų atsargesnės.

Lietuvių Šv. Kazimiero Drjos.

Valdyba.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Statys Prezidento rūmus.

Lietuvos spauda praneša, kad vyriausybė esanti galutinai nutariusi pradėti statyti naujuosius Valstybės prezidentui rūmus. Rūmai bus pastatyti Vytauto Kalne. Taip pat artimiausiu metu žadama statyti naujieji rūmai Lietuvos operai.

Dail. Mackevičius į Lietuvą.

Žinomas lietuvis dailininkas Jonas Mackevičius, keliolika metų išgyvenęs Capri, Italijoj, dabar yra pasiryžęs persikelti gyventi Lietuvon. Mackevičius išvyksta Lietuvon su visa savo šeima liepos mėn. antroj pusėj.

Dail. J. Mackevičius žinomas yra savo dailės kūriniais ir užsienyje. Jisai visuomet dalyvavo įvairiose lietuvių dailininkų parodose ir buvo suruošęs savo kūrinių parodą.

Tarptautinė gelžkelių konferencija Kaune.

Pereitą penktadienį Kaune prasidėjo Lietuvos, Latvijos, Estijos, Sovietų Rusijos ir Vokietijos gelžkelių atstovų konferencija, kurioje svarstoma tarifo klausimai. Konferencija prasitęs tris savaites.

Lietuvos aviacijos šventė.

Šio mėn. 22 diena Lietuvoje buvo iškilmingai švenčiama Lietuvos avijacijos (lakūnų) 10-ties metų įsisteigimo sukaktuvės. Pradžia Lietuvos aviacijos buvo labai sunki, nes neturėta savo orlaivių (aeroplanų). Pirmas orlaivis buvo atimta 1919 m. vasario mėn. 5 d. kovose su bolševikais. Vėliau pamažu orlaivių skaičius kas kartas augo ir kovose su bolševikais ir lenkais Lietuvos aviacija dalyvavo gana pasekmingai,

kurį laiką tarnavo Lietuvos avijacijoje du anglų karininkai: Cazz ir Gabialis.

Per tuos 10 metų žuvo ar tai karo lauke ar šiaip skraidyme 20 lakūnų. Užmuštas laike pasikesinimo prieš prof. Voldemarą kapit. Gudynas taip pat buvo lakūnas.

Dabar Lietuvos avijacija turi daugiausia savo konstrukcijos: majoro Gustainio ir kap. Dobkevičiaus išrastus orlaivius. Per 10 metų buvo padaryta 32.000 skraidymų, kurių laike perskirsta 2.500.000 kilometrų.

Pabaltės gaisrininkų konferencija Kaune.

Šiomis dienomis įvyko Kaune Pabaltės valstybių Latvijos, Estijos ir Lietuvos gaisrininkų susivažiavimas-konferencija, kurioje minėtų valstybių gaisrininkai aptarė bendrus savo reikalus.

Lietuvos armijos savanorių susivažiavimas.

Pereitą sekmadienį Kaune prasidėjo Lietuvos armijos savanorių susivažiavimas, kuriame dalyvauja 123 atstovai. Pirmą dieną išklausyta centro valdybos ir revizijos komisijos pranešimo, ir išrinkta nauja valdyba. Garbės nariais išrinkta: Lietuvos ministerių pirmininkas A. Voldemaras, arkivyskupas Karevičius ir dainius Maironis. Po to susivažiavimo dalyviai atsilankė įgulos bažnyčios pamaldose, kur buvo iškilmingai pašventinta Savanorių Sąjungos vėliava.

Po to savanoriai apsilankė Karo Muziejui ir uždėjo vainiką ant paminklo žuvusiems už nepriklausomybę. Susivažiavusių vardu prabilo K. Masiliūnas primindamas Vilnių.

Kiek Lietuvos armijos savanorių gavo žemės.

„Lietuvos Aidas" Lietuvos armijos savanorių susivažiavimo proga rašo, kad iki šiol gavo jau žemės 7,101 savanoris, iš kurių 1000 savanorių gavo žemes šiais metais. Beto neaprūpinta žeme dar apie 2000 savanorių, kuriems jau paruošta žemės apie 60.000 ha.

Vokiečių ispūdžiai Lietuvoje.

Karaliaučiaus vokiečių laikraštis „Allgemeine Zeitung" rašydamas apie Karaliaučiaus ūkio instituto studentų kelionę Lietuvon pažymi, kad keleiviai buvę nuoširdžiai priimti. Kaunas, tvirtovės apleistas miestas, dabar turi trotnarus, grįstas gatves, kanalizaciją, vandetiekį. Šale rusų gadynės medinių vieno aukšto namukų, dygsta puikūs 3 ar 5 aukštų šių dienų mūro namai ir valdžios rūmai. Darbo įstaigos smulkios, bet jos apdirba savo krašto žaliavą. Žemės ukyje sparti žemės reforma (60.000 ūkių vidutiniškai po 15 hektarų). Kyla gyvulių ir pieno ūkis. Daug padeda vyriausybė. Kultūrinis gyvenimas: universitete 4000 studentų (2,2 milijonų gyventojų!), žemės ūkio akademija ir t. t. Vertas pažymėti prof. Juodakio vedamas prekių muziejus. Kraštas turi gamtos gražybių ir statybos paminklų net iš kryžiuočių kovų gadynės.

Ir Nepr. Lietuvoj karščiai.

Kaip čia, Rytų Lietuvoj, taip ir Nepriklausomoj Lietuvoj šius savaitės pradžioje buvo dideli karščiai, kurie siekė 30—33 Celsijaus.

— Nežiūrint raminančių žinių Anglijos karaliaus sveikata pablogėjusi. Pas karalių pasireiškęs kraujo užnuodijimas.

— Amerikos lakūnams Viliam ir Yancei pasisekė atskristi iš Amerikos Romon. Lakūnus sutiko pats Musolini, Lakūnus minia ant rankų nešiojo. Iš kilmėse reikšta nuomonė, kad senoji Romos ir naujoji Amerikos civilizacijos padavusios sau ranką. Lakūnai apsilankė ir pas popiežių.

— Rumunijos laivų kapitonai Konstancoje pareiškė, kad liepos 17 d. gavo daug ženklų, kad rusų laivas „Volga" užplaukė ant minos ir nuskendo. 21 žmogus Juodujų marių bangose jau radę mirtį.

cinius automobilius, siunčia pinigus Gdynėje statomam paminklui...

O Vilnius skursta, Vilnius nyksta...

Kas girdėti su seminarija?

Tenka patirti, kad Šv. Kazimiero Draugija pradėjusi rūpintis Mokytojų Seminarijos steigimu. Jau atatinkamas prašymas esąs lenkų mokyklų valdžiai senai įteiktas, bet iki šiol jokio atsakymo dar negauta. Kas numatyta naujai steigiamos seminarijos direktoriumi, tuo tarpu nežinome, nors Lietuvos spaudoje („Lietuvos Žinios") pasklydo žinių, kad direktoriumi būsiąs paskirtas kun. šamb. A. Viskantas.

„Naša Žizń" adresu.

Kelintas mėnuo išeina Vilniuje rusų kalba dienraštis „Naša Žizń", kuris dažnai mėgsta gnti pirmoj eilėj rusų reikalus, o kaikada ir kitų tautų, gyvenančių dabartinės Lenkijos sienose. Bet šis laikraštis nuduodamas ginąs tautinių mažumų reikalus dažnai tas mažumas ir bendrai kitas tautas dergia. Taip beatodairos dergia „Dz. Wil." stylium ir Lietuvą. Keistai. Tame pačiame skyrelyje lieja krokodiliaus ašaras, kad „Dz. Wil." provokuoja rusų gyventojus ir čia pat ciniškai rašo, kad lietuviai ištrėmę per demarkacijos liniją kokių tai Vislockių šeimyną, prieš tai apiplėšė. Čia ir išlenda „Naša Žizń" yla iš maišo. Ten kur rašoma prieš rusus, jis neva tai ginąs, bet ten, kur šovinistinė lenkų spauda purvina Lietuvą šlykščiais ir melagingais savo prasimanymais, ten jų talkininku darosi ir „Naša Žizń". Ir todel vardan teisybės turime čia pasakyti, kad arba „Naša Žizń" daro tai nesąmoningai, iš impeto, arba „kur laka ten ir...

Rugiapiūtė.

Prasideda rugiapiutė. Iš visur tenka girdėti, kad šiemet rugeliai visur neblogi. Ūkininkai džiaugiasi. Pirkliai jau siuva maišus rugiams vežti į užsienius, kad paskui vėl mūsų krašte būtų badas. Taip seniau pas mus darydavo dvarai. Rudenį vežėdavo grūdus vagonais parduoti, pavasarį pas sodiečius pirkdavo grūdus duonai. Dabar bankai skolina pinigus ir grūdus, kad po piūties tuoj atsiėmus skolas su nuošimčiais, kai grūdai esti pigūs. Senas ūkininkų patarimas: rudenį grūdo neišleisk, pavasarį ir duonos ir pinigų turėsi, reikia turėti galvoj.

1930 metų Kalendorius.

Tenka patirti, kad ir kitiems, tai yra 1930 metams yra leidžiamas „Vilniaus Kalendorius", kuris jau pradėtas spausdinti ir žadąs išeiti spalių mėnesį.

Lietuviai ūkininkai turėtų pirktis tik savo kalendorių.

Dideli karščiai.

Paskutinėmis dienomis prasidėjo dideli karščiai. Pavyždžiui pereitą pirmadienį Vilniuje karštis siekė 35°C. Kartu iš provincijos gaunama žinių, kad sausesnėse vietose viskas išdžiūvo, išsekė ir rugiai noksta labai greit.

Policija nušovė nekaltą žmogų.

Naktį iš antradienio į trečiadienį slaptieji kriminalinės policijos agentai ieškojo prasikaltėlių. Po ilgų tėmyjimų pamatė skubantį Slovackio gatve vyriškį, kurį ėmė sekti ir matydami jį dairantis, leidosi vytis šaukdami „stoj". Eidamas vyriškis manė, kad tai esama banditų, ėmė bėgti kiek galėdamas. Tuomet policijos agentas Turkewski's paleido tris šūvius nudėdamas vietoje tariamąjį prasikaltėlį, kuris betgi pasirodė esąs miškų pirklys Rutštein'as, neturįs nieko bendra su ieškomu prasikaltėliu.

Tasai įvykis padarė labai slėgiantį įspūdį visame mieste ir spauda kaltina policiją už tokį elgesį.

Laidojant užmuštąjį Rutšteiną, laidotuvėse dalyvavo nesuskaitoma žmonių minia, kurią buvo apsupę stiprūs policijos būriai.

Redakcijos atsakymai.

P. Gaidžiui. Tamstos paklausimą perdavėme Ūkio Draugijai.

P. Vabalui Matai Tamsta, kartais priseina ta ar kita žinelė išbraukti del visai ne nuo mūsų priklausomų aplinkybių, todel prašome neskaityti už blogą valią. Kartu prašome mūsų nemiršti ir kartas nuo karto rašinėti mums iš Tamstų padangės.

K. Juodagalviui. Tamstos prašymo išpildyti negalime, nes smulkius rankraščius sunaudojus tuojaus naikiname.

VIETOS KRONIKA.

Mirė Teofilius Juodvalkis.

Šio mėn. 19 d. popietinėmis valandomis pasimirė netikėtai širdies liga a.a. Teofilius Juodvalkis. Velionis turėjo Vilniuje dailidystės dirbtuvę ir buvo veiklus nuo senų laikų viešojo lietuvių gyvenimo narys, dalyvaudamas visose bemaž lietuvių draugijose. Beto velionis buvo įgudęs artistas ir dažnaišstatomuose lietuvių veikaluose vaidindavo svarbias roles.

Velionis Juodvalkis paliko žmoną ir dvi dukreles, kurios mokosi Vytauto Didžiojo Gimnazijoje.

Tebus lengva tautiečiui Vilniaus žemelė.

Konfiskavimai.

Be minėto pereitame numeryje gudų studentų laikraščio „Wolna Dumka" sukonfiskavimo, Miesto Storastijos parėdymu buvo sukonfiskuotas kitas gudų laikraštis „Bielaruskaja Krynica" Nr. 23 už straipsnį „kunigas Andrius Hlinka". Abiejų laikraščių redaktoriai traukiami teismo atsakomybėn.

Rusų teatro gastrolės.

Vakar dieną pradėjo Vilniuje „Liutnės" teatre vaidinti atvykusi kelioms dienoms Maskvos Dailės teatro Prahos grupė. Bus suvaidinta keletas rusų klasikų, kaip tai Ostrovskio, Čechovo, Gogolio, Gorkio ir Tolstojaus veikalų.

Komunistai veikia.

Pereitą savaitę daugelyje provincijos vietų, ypač Smorgonių ir Švenčionių apylinkėse komunistai prįmetė daugybę komunistinių proklamacijų, kviečiančių švęsti rugpiūčio mėn. 1 dieną, kaipo komunistų šventę.

Patys muša, patys rėkia.

Vilniuje, o dalinai ir provincijoje įsivyravo viešas aukų rinkimas, arba kaip jį žmonės vadina inteligentiškas elgetavimas. Tie aukų rinkimai (kwesty) daromi beveik kasdien. Senos ponios, pagyvenusios matronos, jaunos panelės, flirtuojančios poros apsikabinę skarbonkomis arba pasistatę gatvių kertėse staliukus neduoda ramiai praeiti gatve. Todel nestebėtina, kad tokias aukas įvairiems tikslams renka kas tik nori. Jeigu renka aukas lenkiškų organizacijų nariai ir nenariai, tai lenkų spauda ragina nesigailėti skatiko, bet jeigu renka kitataučiai, tai draskomasi, kodel valdžia netraukianti jų atsakomybėn.

Magistratas keršyja.

Susmukęs ekonomiškai miesto magistratas šių metų biudžete buvo įvedęs naujų mokesnių beveik pusei milijono zlotų. Bet vaivadija imdama domėn sunkią gyventojų padėtį, tuos mokesnius išbraukė, o vidaus reikalų ministerija vaivadijos deciziją patvirtino. Tuomet magistratas nerasdamas kitokios išeities ir nenorėdamas atsisakyti nuo per didelio pinigų svaidymo, patsai išbraukė įvairias išlaidų pozicijas, pirmiausiai numatytas lietuvių, gudų ir žydų švietimo reikalams, reikalingiausių šulinių pravedimui, ligoninės statymui ir t. t. Štai prie ko privedama Vilniaus miesto šeimininkavimas. Miesto gyventojai nelenkai negausią nė skatiko savo švietimo reikalams pašalpos, nors mokesnius moka lygiai, daugumas gyventojų ir toliau kankinsis be vandens, lyg Sacharos tyrumose, o raudoniej magistrato vadai didina sau algas, pirkinėja reprezenta-

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas.

„RUCH" Spaustuvė, Totorių g.